

Landesbibliothek Oldenburg

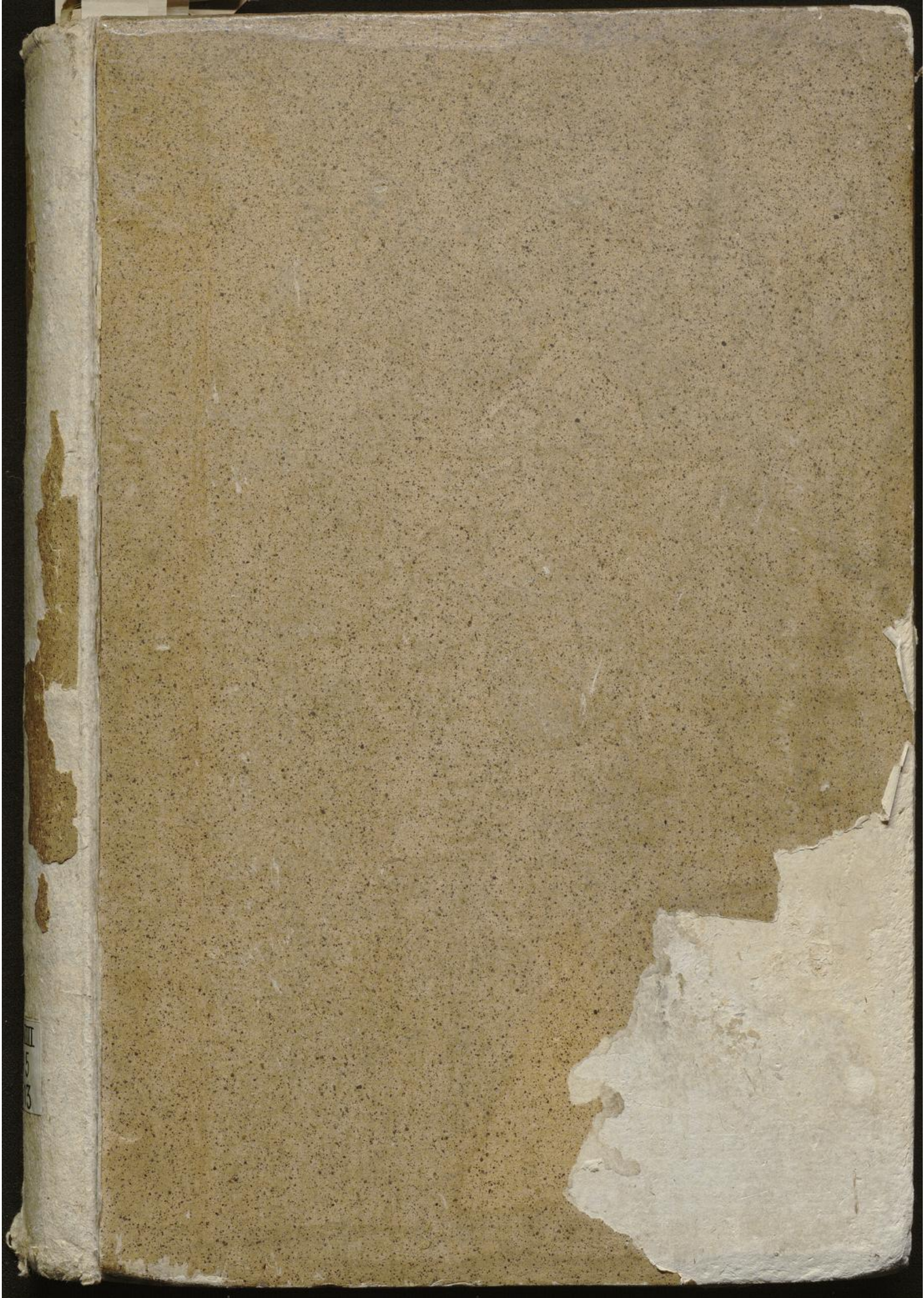
Digitalisierung von Drucken

**De Avreo Serenissimi Domini Christiani Qvinti Daniae,
Norvegiae &c. electi Principis Cornu**

Worm, Ole

Hafniae, 1641

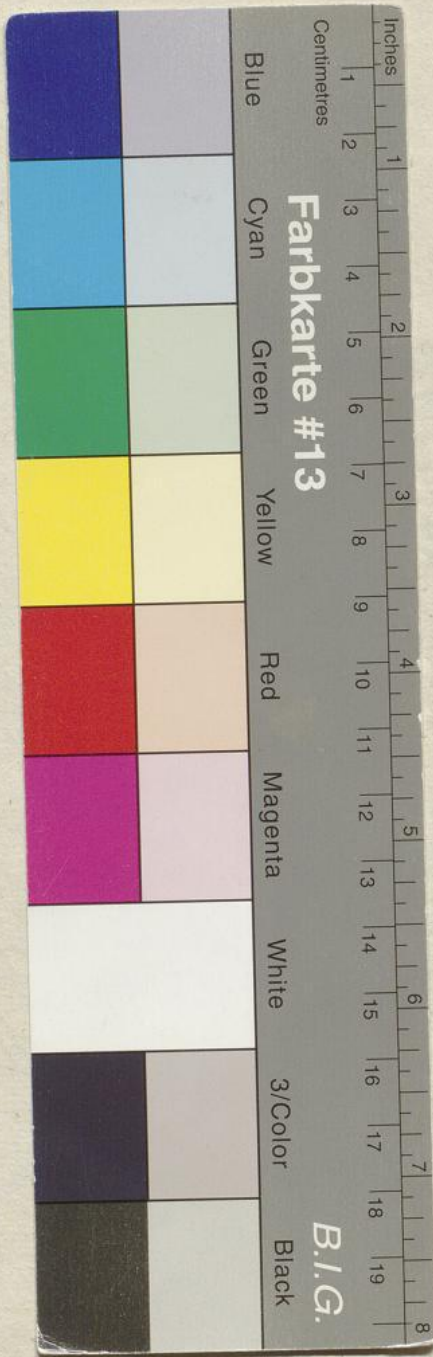
[urn:nbn:de:gbv:45:1-481009](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:45:1-481009)

III
5
3

513

4°

In diesem Bande findet sich:

- 1) Olai Wormii diff. de aureo cornu Sereniss. Dan. Christiani Quinti Serice, Norwegiae etc. electi Principis. Hafnae. 1611.
- 2) P. P. Vinstrupii carmen de aureo Christiani cornu. 1644.
- 3) Inzsolöstiger Abriß des Anno 1734. bij Cauden yofündrara gulderna Jerns. Eupofagru.
- 4) M. Joh. Const. Stæcken Guedt bij Golegnafid ved Jubilaci 1717. Oldenb.
- 5) J. E. Juvicii Andr am Jubelfeße. 1749. Aelana. salung Ode faecularis.
- 6) J. A. Rimmann (Zils Bergmann) Eub. und dundlied am Jubelfeße 1749.
- 7) J. A. Rimmann (Graf. Ophelia. 3. Kind) Guedt bij Einäffnung der Mifan- ed Kirge in Jamburg. 1750.
- 8) J. A. Rimmann Guedt über die Länge und Erbliche Erledigung. 1751. mspt.
- 9) Engls. Gefangs u. am Jubelfeße 1760. Oldenb.
- 10) Kirchengesang am Jubelfeße 1760. Oldenb.
- 11) Mufik zu Gefaldrara Radu am Jubelfeße 1760. Oldenb.
- 12) Fafivale Mufik, des End Jofu, in Oldenburg 1769. aufgefuehd.
- 13) Gatt yofilichts Enfflinge des Mäura Jofu 1715. von M. Eccardu geb. Caru- feldra. Oldenb.
- 14) Repparfum des mad. Sacullid zu Caru, in Pappu des vrbändrara J. Det- mers. 1750. mspt des Thys. D. Leck Otteflar. Oldenb.
- 15) des Thys. D. Leck Kortfandigung fründ Otteflar wider die Caru. mad. Sacul- lid, uolch Repparf des mad. Sacull. zu Gall. 1750. Oct.
- 16) Repparfum des mad. Sacullid zu Eupofagru salung. 1750. Oct.
- 17) Programma, quo de meofiae manumento fepulcrali differit, N. Zoinc- man. Oldenb. 1707.
- 18) Programma N. Zoinemanni. Oldenb. 1708.
- 19) von Hunnigraiffu Nyangfildogfueffel dand und Gannofu. Old. 1750.
- 20) J. H. Scher invitatio ad act. orat. in fchol. Severana. Oldenb. 1763.
- 21) Programma Jo. C. B. Pessa, quo Aprulen etugflam Henr. W. matacom ab ad alleii fuffpiciona liberat. Barakhi. 1726.
- 22) eiuod. programma, quo de dictalibus Gregarii VIII. P. R. profatur. ib. 1726.
- 23) eiuod. progr. quo difquirit, utrum Albetas I. Achilles ludio equeflribus in- vittus fuerit. ib. 1727.
- 24) eiuod. progr. quo differit ad Livii profat. Decad. I. de iis Romanorum tem- paribus, quibus nec vilia fua nec remedia pati poterant. ib. 1729.
- 25) eiuod. progr. de Iuachino I. Brandenburgico. ib. 1731.
- 26) eiuod. progr. quo de officio miniftri eccliefiae ex conflitutionibus Brande- burgicis differit. ib. 1732.
- 27) C. H. Polmann reg. cathedral. alhen. fcholar. Brem. Rect. programma. Brem. 1725.
- 28) Guedt, des Dr. E. Lappenberg Subiect. an des dandfals zu Caru, mad. 1747.
- 29) Vera delineatio atque defcriptio globi imperialis, qui inter caetera facri romani imperii infignia affervatur. Francof. et Liff. 1730.

De
AVREO
SERENISSIMI DOMINI
CHRISTIANI QVINTI
Daniae, Norvegiae &c.
electi Principis
CORNU,
OLAI WORMII
Dissertatio.

HAFNIÆ,
Typis MELCHIORIS MARTZAN Typographi.
Sumptibus JOACHIMI MOLTKENII Bibliopolæ.
M. DC. XLI.

with the Horn
+
+

NA

DE
A V R E O
SERENISSIMI DOMINI
CHRISTIANI QVINTI
Daniz, Norvegiz &c.
electi Principis
CORNI

OLAVI WORMII
Disseratio
EX BIBLIOTHECA
OLDENBURGENSI.

H A N N I A E
Typis MELCHORIS MAESTRI Typographi
Sumptibus JOACHIMI MOLENERII Bibliopole.
M. DC. XLII.

Serenissimo ac Celsissimo
Domino,

CHRISTIANO QVINTO

Daniæ & Norvegiæ &c.

Principi electo,

Domino meo clementissimo

S.

Singulari divinæ pro-
videntiæ decreto factum re-
or, SERENISSIME PRINCEPS,
quod sub exoptatissimo & pa-
catissimo augustissimi parentis tui impe-
rio, alma parens Natura, huc usq; clausos
suos tam liberaliter aperuerit sinus, donis-
que inexpectatis tam benigne patriam di-
taverit nostram. Dum non solum hacte-
nus reconditos metallorum Argenti, Æ-
ris, Ferri, aliorumque mineralium crudos
copiosè effudit acervos: sed & priscâ arte
mirè elaboratum, & pauperculæ virginis
ministerio è latebris erutum, ad ejusdem
Majestatis pedes aurei Cornu deposuerit
thesaurum. Hoc enim quid aliud innuere
videtur, quam quod in tantis vicinorum
stragibus, tamq; funestis bellorum turbi-
nibus, aureum adhuc, hoc est, pacatum ut
hactenus, divina benignitate, sub ejus au-

spiciis imperium, omniaq; tam quò ad cul-
tus divini Religionem, quam quò ad poli-
tiae stabilitamentum, verè aurea nobis polli-
ceri habeamus? Sed quod idem hoc au-
reum Cornu, tamque preciosum antiqui-
tatis *κειμήλιον* Regia liberalitas in tuam col-
latum voluerit Serenitatem, utpote quæ
antiquitates tam præclaras æstimare, & in
abstrusa veterum secreta inquirere opti-
me novit; quid est quod ex eo colligam⁹,
nisi optimi Regis pium hoc esse votum; o-
mnes simul sibi innatas Heroicas virtutes,
auream præsertim Pietatem, quâ hacten-
us Regna sua firmavit, una in te ut deri-
ventur? cuncta tam quò ad veræ ac sinceræ
Religionis protectionem: quàm quò ad
subditorum incolumitatem, verè aurea, à
Te quoque feliciter expectare ut possint
subditi. Quod faxit summus ille rerum ar-
biter, qui Regum corda in manu tenet, &
suos in semitas justitiæ feliciter dirigere,
novit. Cæterum cum & hæc mihi conti-
gerit felicitas, ut non solum tam rarum,
tamque eximium donum, oculis usurpa-
verim meis, sed & ejus hospitalitia libatio-
ne, me dignata sit celsitudo tua, mysteria
in eo contenta enodare & in lucē protra-
here, ut allaborarem, non potui non, quan-
tum

tum in me erat mandatis obsequi, Tuæque
Celsitudinis voluntati morem gerere, ad
quævis obsequia paratissimus. Operis quo-
circa tam eximii structuram mirabilem
diligenter expendens, materia nobilita-
tem æstimavi, in arcana accuratiori mētis
indagine sollicitè, inquisivi; sigilla & or-
namenta cum iis quæ ab optimæ notæ au-
toribus, de ejusmodi secretis traduntur
hieroglyphicis, quantum temporis & oc-
cupationum molestissimarum momenta
concessere, contuli. Atq; in eo quo magis
majorum nostrorum arcana hæc sacra, Re-
ligionem & Imperium concernentia, tan-
tis tamq; miris iconum involucris occul-
tandi, & à profani vulg^o captu sequestran-
di miratus sum studium, eò alacrius ceptis
institi. Nec prius destiti, quam effracto
cortice, nucleum eruerim, monita princi-
pe haud indigna continentem. Quæ ut
dignè in conspectum tuum prodirent, Au-
reum hocce Tuum Cornu, nostra opella,
aliquantulum expolitum, & ab Ænigma-
tum Hieroglyphicorum nocte utcumq; li-
beratum, ad Dominum suum remitten-
dum duxi. Spe certa fretus, ea benignitate
& favore, quo me jam aliquoties in aulâ
suâ excepit, quoq; paupertinos meos lares
)(X nupe

nuper visitare, seque antiquitatum nostrarum apparatu, rerumq; Naturalium & exoticarum, in nostro *ταμειῶ* extantium varietate, oblectare haud gravata est, & hunc gratificandi conatum Serenit. tuam excepturam. Quod ut faciat, meisq; studiis porro favere pergat, ex animo rogo & opto. Æternum Patrem Domini nostri Jesu Christi sollicitis veneror precibus Illustrissimam Serenitatem tuam, cum conjuge celsissima, totaque domo Regia, diu sospitem & incolumem nobis ut conservet, & maximo horum Regnorum, ac militantis suæ Ecclesiæ bono in Nestores protegat annos. Quod ut fiat, fac ô Jesu Christe, qui solus potes. Amen. Hafniæ Calendis Januariis Anni M DC XLI.

Sereniss. Celsitud. Tue

Subjctissimus

OLAUS WORM D.
Medic. Prof. P.

Lecto-

Lectori benevolo

S.

 *Vm non ita pridem Nycopiam Falstrorum vocatus
essem, Serenissimo ac Celsissimo Domino CHRI-
STIANO QUINTO Daniæ & Norvegiæ
Principi electo, & c. Illustrissimæque Conjugi
MAGDALENÆ SYBILLÆ febrî epide-
mia contagiosa, apud nos grassante decumbentibus, consilio ut ad-
essem: inter reliqua favoris & benevolentiae mihi tum exhibita
indicia, jussu Serenissimi Principis, Cornu illud aureum, quod
ante annum in Cimbria inventum, mero repletum, per Nobilissi-
mum, tam eruditione, quam genere & virtutibus virum, Domi-
num JOACHIMUM GESTRUPPIUM, eidem Serenissimo no-
stro à cubiculis, mihi exhibitum est. Tum ut hospitalitium inde
haurirem liquorem, tum ut quid sibi vellent Emblemata, mira
& prisca arte in eo susa, indicarem. Parui jussis quantum po-
tuit. Sed cum reconditæ Philosophiæ animadverterem Hierogly-
phicos characteres, qui ipso indigere videbantur Oedipo: structu-
ram tam nobilis poculi delineare, ornamenta & Emblemata de-
pingere, mihi ut concederetur, submitte petii, quò de iis cogitan-
di occasio esset commodior. Non gravatè precibus annuit optimus
Princeps, concessit ad arbitrium, donec singula accuratè delinea-
ta & expensa à me essent. Dum structuram operis mirabilem,
metalli imprimis præstantiam expendo, incidit mihi quod olim a-
pud Athenæum me legisse memini de poculo Enalli, quod ex au-
ro tam præstanti confectum erat, ut aurum quod apud alios repe-
riebatur, huic comparatum æs videretur. Relationem si lubet,
quia jucunda est, apud Athenæum Diogenes lib. XI. cap. IV. hi-
sce à Natali de comitibus in latinum traductam legere poteris, ex
Possidonio libro XVI haustam: Sunt qui fabulentur de rebus
Methymneis, ac de virgine in mare projecta: dicunt enim quod
cum ex ducibus quidam eam amaret, cui nomen erat Enallo is
natavit ut puellam ipsam servaret, qui tamen ambo cum ab undis
cooperti fuissent, non amplius visi sunt. Postea sequentibus tem-*

)(2

pori-

poribus cum Methymne iterum habitari cepisset, accessisse ajunt Enallum, modumq. suæ occultationis exposuisse, ac virginem apud Nereidas esse dixisse, seq. equos Neptui pavisse. Mox cum unda rursus accedente aliquando enataisset, ipsum poculum rotundum, parvum valdeq. antiquum, ac auribus valde contusis habentem, accessisse asserunt, cujus in circulo undecim aureæ literæ Iovis servatoris conspiciabantur. Ita admirabilis erat auri, ut aurum quod erat apud ipsos, æs videretur comparatum. Sed missis fabulosis istis, ad Regium ac verum Principis nostri ex præstantissimo obrizo confectum nos contulimus. Domum namq. reversum & rei dignitas, & antiquitatis majestas, & operis raritas, & Principis monita, ulteriori indagine in structuram ut inquirerem, permoverunt, eoq. me adegerunt ut horas subsivas aliquot ei tribuerem. Venerandæ antiquitatis admiratoribus, abstrusioris Literaturæ mystis, ansam supeditaturum me spero, ingenia in tam nobili subjecto exercendi, hæc in ulteriorem disquisitionem trabendi. Si enim Antiquitas admirata est Philippi Macedonum Regis, Alexandri Magni Patris, unicam ex auro phialam, eamq. exiguam, quam, testante Duro Samio, ex relatione Athenæi lib. VI. cap. IV. noctu sub pulvinari detinuit, in qua tamen nulla ornamenta mystica, nulla Emblemata, exiguum auri pondus fuisse memoratur: quanto magis admirari decet, tantum antiquitatis, tamque preciosum κερμῆλιον, in quo materiæ nobilitas & ponderis gravitas, cum magnitudine & ornamentorum majestate certant; eoque niti, ut ejus dignitas suo in precio locetur, antiquitas investigetur, mysteria enodentur. Hic si viam monstrare tentavero, & inter Oedipos Davus fuero, non spero me nullam apud curiosos initurum gratiam. Præsertim cum multa sim relicturus, in quibus nobiliora ingenia sese cum laude exercere valeant. Tu fave Lector candidè, & si meliora nosti, Candidus imperti V.

Aureum
 Serenissimi Principis
CHRISTIANI QVINTI
 Cornu.
 INVENTI HISTORIA.

Nno M DC XXXIX regnante
 in Dania CHRISTIANO QVARTO, Daniæ,
 Norvegiæ &c. Rege augustissimo, men-
 sis Julij die XX, puella quædam Dana
Christina Svenonis filia nomine, pagi *O-*
sterby, distantis à *Megeltundero* Diœcesis
 Ripensis oppido, vix dimidio milliari, eo itura, in itinere
 in cornu hoc aureum, casu incidit. Quod cum annosæ
 arboris prominentem existimaret radicem (cæno enim
 & luto undique obsitum erat quod se in conspectum de-
 dit) baculo quem manibus tum gestabat, quid rei esset,
 quod hic gressum moraretur, pertentare cepit. Sed cum
 hoc medio, nil se detegeret, quod animum pelliceret,
 nullius precii radicem esse autumans, iter suum persequen-
 do intactum illud reliquit. Octiduo elapso rursus *Osterbya*
Meltunderam tendens, duabus aliis comitata ancillis, quæ
 ad pagum *Galhusam* nomine, non procul inde distantem,
 proficiscebantur, iterato in bivio in idem impegit cornu.
 Quod cum diligentius aliquanto, non sine indignatione
 iustrasset, rarum quid, nec radicis propaginem esse ani-
 madvertit. Quia verò baculi tum destituebatur admini-
 culo, digitis terram fodere incipit, magnoq; conatu ob-
 vium erueret. Dum ita operi intenta esset, pergunt in iti-
 nere reliquæ; non tamen prius destitit, quam totum vi-
 sum-

A

sum-

summa erutum, manibus teneret. Aliquousq; progressas comites, in altera bivii semita *Galhusam* tendente, mox læta acclamavit, se sisterent, aut accelerarent, visum quid rari offenderit. Erutam simul tractantes prædam, nil aliud, quam cascum venatorium cornu, esse concludebant, quod tanquam inutile, nulliusq; momenti, ut abjiceret, hortabantur. At illa; quia tanto mihi constitit labore, ad urbem ferre non recusabo. Progressa ulterius, in aquæ dulcis incidit rivum, cujus latice erutum cornu abluere, & à cæni ac luti quisquiliis, quibus obductum erat, purgare cepit. Tum commune cornu, venatoriis usibus deputatum esse ut crederet, ei dissuadebat & operis moles, & pondus, & metalli, paulatim detectæ micantes striæ. Hinc animosior facta, omnino (dissuadentibus comitibus ob ponderis & gravitatis molem, onus sarcinæ quam gestabat, duplicaturam) in oppidum secum deferendum decrevit. Culeo igitur inclusum *Tunderam* detulit. Sed quia ex ære confectum putabat, tunc temporis nemini examinandum tradidit. Domum reversa, reliquis ejusdem familiæ ostendit; qui stultitiam & temeritatem puellæ increpabant, quod in re navci, tantum posuerit operæ. At illa, sequenti die, ulterius poliendo cornu incubuit; in quo dum occupatur impensius, intervenere viri duo, de conatu interrogantes, quibus respondit, se inventum heri cornu mundare, ut ex quo constet metallo commodius explorare posset. Illi opus aliquantulum lustrantes, Tubicinem quendam hoc olim usum fuisse, regerebant, eamq; rem sibi commodam facturam, si talis rursus venderet professionis homini. Puella in errore eos versari arguebat, ex eo, quod tot constaret partibus (dum enim violenter è terra illud evellebat, annulos quosdam ex iis, quibus interior cingitur lamina, à reliquo corpore extraxit) *Tunderam* se rursus futuram asserens, ut certius de usu & materia hujus cornu ab aliis edoceretur. Eò iterum ubi se contulisset, fœmi-

nae cuidam, aurifabro examinandam ut offerret, ejus tradidit particulam: (verebatur namque si per se negotium expediret, ne deciperetur, veritatem dissimulante Artifice) Rediit illa, sententiâ Aurificis aurum esse referens. Quo responso quantum sit recreata quivis facile colligit. Hinc fama de aureo invento cornu, longe lateque spargebatur, multosque pellicebat *Osterbyam*, visum thesaurum ut tenderent. Tandem ad *Tunderensem* praefectum delata res ubi fuit, nuntium puellae misit, ad se ut advolaret, inventumque secum deferret thesaurum. Illa parens monitis, se cornuque stitit, rogans sibi facultatem currumque dari, quo Regiam Majestatem coram convenire, inventumque cornu offerre posset. At ille prius Praefidi Regio territorii Ripensis monstrandum urfit. Non repugnavit puella; unâ igitur itineri Ripas versus, se accingunt. Eò ubi perventum, Praefidem non invenere; alio enim negotiorum publicorum curandorum causa, concesserat. In ejus igitur adventum cornu asservandum ratus arcis Scriba, puellam domum dimisit, se cuncta accuratè expediturum pollicitus. Praeses ubi rediit, puellam ad se vocari jussit, rem gestam praesens ut exponeret, atque num plura ejus generis ibidem loci reperiri possent, edoceret. Illa disertis quae jam retuli effata, se nescire an plura ejus generis in dicto extent bivio protestata est. Interim si periculum facere luberet, locum monstraturam. Mox, duce puella, ablegati sunt, qui diligentius cuncta lustrarent, terram effoderent, & in thesauros accuratè inquirerent. Sed nihil invenere momenti quod esset alicujus.

Interea *Tychopolim*, quam *Gluckstadium* vulgò vocant, (ubi tum cum filio Principe comorabatur Rex noster Christianissimus) appulit quidam, inter socios rem gestam narrans, aureique hujus cornu praestantiam miris encomiis deprædicans: tantum thesaurum solis Regibus & Principibus dignum, ab indignis tractari, nefas esse judicans,

cans. Unde ad aures Regias delatâ hac famâ, an vera narraret homo, diligentius inquiri jussum est. Ille non modo rem gestam, ut fide dignorum relatione accepit, narrare, sed & locum, & tempus, & puellam, & reliqvas circumstantias, à primo ovo enumerare pergens, ubi jam hoc extaret aureum cornu, subungere non destitit. Meruit narratio fidem; tantumq; apud magistratum obtinuit, ut advenâ acrius assertionem documentis evidentibus confirmante & defendente, ablegatus sit probæ fidei vir, qvi cuncta accuratius exploraret & inventum cornu ad Regiam Majestatem acutum deferret. Is rediens & aurum ipsum & rei gestæ seriem literis consignatam attulit. Spectaculo tam jucundo dum oculos pascunt præsentis; animadvertit Majestas Regia Serenissimum Principem magnopere eo delectari. Liberali igitur animo dono dedit, utq; in rei memoriam & antiquitatis honorem, ex eo poculum conficere curaret, quod perenne esset inventi thesauri monumentum, injunxit. Tam præclarum antiquitatis *κεκμηλιον*, destruendum aut temerandum, sano consilio, dissuasere consilarii, autoresq; fuere Principi, à sordibus purgari curaret, nitidumq; in poculi usum ut converteret: cum ex historiis constet, majores nostros cornibus poculorum loco in hisce regionibus usos fuisse antiquitus. Non displicuere Principi consilia, quocirca non solum aurifabro mundandum & poliendum tradidit; sed & vocatam ancillam, quæ illud è terra eruit, ubi rem gestam præsens accuratè exposuisset, amplo ditavit honorario. Purgatum aurum, nitidissimum & preciosissimum jam præbet poculum, in quo arte prisca variæ emicant hominum & animalium figuræ hieroglyphicæ, quæ mysticum earum sensum indagantium ingenia indies fatigant.

FABRICA.

Aureum hoc Serenissimi Principis cornu, ex duplici constat lamina, quarum interior solida & integra, lævis
utra-

utraq; superficie; exterior verò non continua est, ut prior, sed ex undecim conflata cōtiguis quasi latis annulis, suis internodiis distinctis, & divisis. Qui tamen omnes ejusdē nec sunt latitudinis, nec crassitie. Majores excipiunt minores hoc pacto, ut quamvis suis articulis arctè claudantur, circumvolvi tamen possint & eximi pro lubito, salva interiori lamina. Annuli hi laxitate cedunt interiori substantiæ; dum enim generum figuris sunt exornati, quarum alteræ punctulis quibusdam constant, stylo laminæ impressis; alteræ eminentes sunt & solidæ, non quidem malleo e superficie procusæ encolapticè, ut jam in ejusmodi fieri solet operibus: sed ex solido auro fusæ & fabrefactæ, ac peculiari arte agglutinatae anaglypticè, ut extent & emineant supra laminam secundam. Apparent namq; in quibusdam rimulæ inter laminam & imagines, quæ divortium aliquale constituunt. Si cohærent hæ statuæ, signa, seu imagunculæ, ac tanto intervallo segregatæ non essent, tertium constituerent operis corpus. *Materia* ex qua constat cornu, purissimum est obrizum ungarico ferme præstantius, nisi quod interior ei paululum cedat lamina. *Magnitudinem* quod concernit, rotundum cum sit & incurvum, pronâ sui parte (seposito cochleato epistomio, nuper claudendo orificio minori aptato) longitudine æquat pedes duos Romanos, cum quinque pollicibus: supinâ pedes duos cum pollice uno. Linea recta ab una extremitate transversim ad alteram ducta, pedem continet unum & pollices novem. Orificium majus ex quo bibitur, in circumferentia præcisè pedem habet unum, in diametro pollices quatuor. Minus quod cochleâ clauditur, ambitu quatuor est pollicum, in diametro unius cum semisse ferme. Liquoris capit duos sextarios cum semisse, qui constituunt mensuram nostratam cum quarta una. Pendet absq; globo cochleato noviter addito, uncias nonaginta novem cum drachmis duabus. Centenas olim complevisse mihi

B

per-

persvadeo: sed dum incautius id eruendo tractavit puella
& à cœno ac quisquiliis purgavit Aurifaber, reliquum pe-
riisse puto. Estimatur mille ducentis Imperialibus; sed
ob antiquitatis splendorem & raritatem nullus thesaurus
ei comparandus. Globulus cochleatus ei nupere addi-
tus octangulus est, in ventris circumferentia inscriptionem

hanc continens DENNE SKRVEVE ER
GIORT AF NY 1639. quod sonat: COCHLEA
HÆC FABRE FACTA EST ANNO MDCXXXIX.
curante scilicet Serenissimo Principe CHRISTIANO quin-
to, cujus nomen exhibet C litera coronata cum inclusa
quinarii numeri nota. Aurum vero ex quo constat hæc
cochlea, quamvis probioris sit notæ, si tamen in compara-
tionem cum reliquo, quò ad colorem veniat, præ eo ori-
chalcum esse jures. Hunc verò globum eo fine aptari
curavit Serenissimus Princeps, ne quid liquoris infusi efflu-
eret. Annulli ex quibus exterior constat lamina, pro ratio-
ne proportionis ipsius cornu quod constituunt, magnitu-
dinem & amplitudinem sortiuntur diversam. Amplissi-
mus & latissimus omnium est qui labrum seu summita-
tem cingit, strictissimus & minimus, ultimus, vicinus glo-
bo cochleato: intermedii ratione proportionis (aptè in-
vicem conjuncti) se habent. Sed quod omnium oculos
maximè in se convertit, est imaginum & statuarum mira,
& juxta sæculi istius morem, rudis satis structura, antiquita-
tis majestatem commendans.

U S U S.

In quosnam olim fabricatum sit usus non minus an-
xiè disquiritur, quam quid Emblemata sibi velint quibus
exornatur. Sunt qui tubæ aut litui vices in bello sustinuisse
rentur, ad accendendum militum animos, & inclinantem
aciem erigendam, classicumq; canendum. Sunt qui in ve-
nationibus ad socios & canes convocandos, Reges eo usos
exi-

existiment. Sunt qui in sacrificiis Scaldros, Rimas & sacerdotes nostros ejus sonitu & boatu populum convocasse & invitasse putent. Sunt qui in Regum inunctionibus, pretioso cuidam balsamo aut oleo capiendō deputatum velint, ut per orificium grandius infusus liquor unctuosus, per angustius in caput destillaret. Alii vices poculi subiisse dicunt. Verum ut certius aliquantō in hujus cognitionem deveniamus, paulō altius quædam de cornubus sunt repetenda, eaq; accersenda, quæ eorum Naturam, species, proprietates & usum in genere concernunt, ut tandem ad nostrum deveniamus. Assertionem nostram, melioris notæ autorum testimoniis roboraturi, ab ipsa voce ordimur.

QVID CORNU.

Cornu Græcis *κέρας*, Prisciano cornus, à curvure dictum vult Varro: alii ab Hebræo *קרן* *Keren*, quod etiam cornu notat, derivant. Nobis, ut & Germanis, mutato Latini C in aspiratam *Horn* vocatur.

Pars est animalis, ut plurimum bisulci, flexilis & fissilis, colore cuti respondens, capiti adnata, ornatus & tutelæ gratia. Genuina & propria ejus hæc est significatio. Meliores interim notæ autores, ad alia denotanda vocem hanc transtulerunt, similitudinem & affinitatem, cum cornubus animalium habentia.

Cælo cornua tribuit Philostratus in vita Apollonii. Τὸ ἐσπέρειον κέρας, cæli occidentem vocans regionem.

Lunæ, Virgilius 3 *Æneid*.

Tertia jam Lunæ se cornua lumine complet.

Henricus II. Francisci I. cognomento Valesii filius, Rex Francorum pro Symbolo ostentabat Lunam in cornua surgentem. Quod cum quidam interpretarentur eum in gratiam Imperatoris Turcarum, cum quo pater Franciscus fœdus pepigerat, gestare; eum ab hac suspitione, egregia & docta epistola liberavit Balduinus Ronsseus Medicus epistolæ Medicinal. xvi. Adscriptum enim huic picturæ

erat: **DONEC TOTUM COMPLEAT ORBEM.**
 Quo nil aliud insinuare voluisse constat; quam eum non
 delirurum, antequam toto potiretur orbe, ut Ronseus in-
 terpretatur; vel potius, donec totum orbem nominis sui
 fama complevisset.

*Aciei partes ab utroq; latere prominentes, κέρατα &
 cornua vocarunt tam Græci quam Latini. Sic Cæsar lib. 1.
 belli Gallici. Ipse à dextro cornu prælium commisit. Terrentius
 in Eynucho. In medium hoc agmen, cum vecti Donax, tu Sti-
 malio in sinistrum cornu, tu Syrisce in dextrum. Et Lucanus lib.
 7. Phars.*

Non temerè immiffus campis stetit ordine certo

Infelix acies, cornus tibi cura sinistri

Lentule.

Cornus verò dixit casu secundo, eo quod quæ nunc in
 U exeunt, olim etiam in Recto terminationem US habue-
 rint, ut recte notavit clariss. Bangius observat. Philologi-
 car. pag. 95. Hinc est quod Plinius, impensè hac termina-
 tione delectetur. Lib. 20. cap. 9. *Fugari eos nidore cornus, si
 uratur dictum est. cap. 11. Caprini cornus farina vel cinis, magisq;
 hircini. & paulo post: Cervini cornus cinere, scabrities eorum
 inungunt. Item circa finem ejusdem capituli: Quidam efficacio-
 rem ad omnes eosdem usus, crudi cornus farinam arbitrantur.*
 Hinc *Corniculum* in cohortibus Tribuni militum, à quo
Cornicularius, qui cohortibus tribuni militum præest. ut
 apud Tranquvil. cap. 17. *Saucium ac repugnantem adorti Clodia-
 nus cornicularius & Maximus. Valer. Max. lib. 6, cap. 1. Cui Co-
 minius Tribunus plebis diem dixit ad populum, quod cornicularium
 suum, stupri causa appellasset. Tranquvillus de claris Gram-
 mat. in Orbilio. Primò Aparituram fecit Magistratibus, deinde
 in Macedonia corniculo. Primo Maccabeorum cap. 9. crebro
 τὸ κέρασ pro aciei parte sumptum occurrit. versu 1. Καὶ
 τὸ δεξιὸν κέρασ μετ' αὐτῶν. Et dextrum cornu cum eis.
 v. 10. Βαχιδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι.* Bacchides vero
 erat

erat in dextro cornu. Rursus v. 15. Καὶ συνετρέβη τὸ δεξιὸν κέρα. & contrivit dextrum cornu.

Fluminum flexus & alveorum curvatura etiam hoc nomine donantur, vel ob similitudinem quendam, vel quod inter Numina numerabantur, ut vult Carolus Paschalius coronar. lib. 10. cap. 4. Lycophroni Ocinarus fluvius est Ἐκκερ Ⓞ *propter violentiam. Statius lib. 2. Thebaid. Inachum cornutum facit.*

Pater ipse bicornis

In levum prona nixus sedet Inachus urna.

Sic Virgilius Tibrim 8. Aeneid.

Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum.

Alibi Eridanum,

Et gemino auratus taurino cornua vultu

Eridanus.

Hoc sensu Valerius Flaccus lib. 1. Argonaut.

Sylvarumq; Deae atq; elatis cornibus amnes.

Cicero ad Atticum 9. *Ab utroq; portus cornu moles jacimus.*

Montes suis quoq; non destitutos fuisse cornibus ex variis veterum colligere datur locis. Lycophron in Cassandra.

ἔνθα λαμπέτας

ἰππωνίς περῶνοι εἰς τηθὴν κέρασ

σιληρὸν νένευκεν.

Adeo ut omnia summa priscos cornua vocasse suspicari liceat. Hinc namq; Pindarus ὑψηλέρατον πέτραν usurpavit, pro ὑψηλὰ ἀκρωτηρία, altas summitates.

Nec juga solum montium, sed & flexuose cavitates, quæ sub montibus latent, cornua vocantur ab Oppiano κυνηγ. lib. 4.

Ὅς δ' ὑπατὸν μὲν ἐνάειν ὄρει κεραέσσει ὑπ' ἀντρῶ.

Terra ipsæ longius in mare projectæ, quas Chersonesos vocant, à Poetis hoc nomine dotantur. Sic Lycophron de littore Thracico.

C

Ma-

Μαζοσία πρὸ χειρῶν κέρασ.
 Hinc elegans illud Demetrii responsum, Philippo datum, annotatur à Plutarcho in Arato: *Siquidem, inquit, vatis habes animam deseret locum: si Regis utroq; cornu bovem (id est Peloponesum) retinebis.*

Sua etiam libros habuisse cornua velex Ovidio constat Tristium E. pist. 1, dum librum hisce alloquitur.

Candida nec nigra cornua fronte geras.
 Quo sensu & Martialis dixit:

Explicitum nobis usq; ad sua cornua librum.
 Quæ ut clara evadant; observandum libros olim conscribi solitos, ductu ut plurimum perpetuo, una quippe pagina & volumine: non ut nos, dissectis chartis, & in quaterniones, aut alias formas confertis. Et quia complicabantur ad instar spiræ convoluti, inde volumina dicti sunt, à volendo. In extremo autem paginæ, firmitudinis ergo parvus admodum bacillus ex cedro, aut buxo, cupresso, vel ebreno, aut ebore adglutinabatur ad latitudinis modum, quæ membrana præcisâ erat. Hunc umbilicum vocabant, cuius quidem capita, volumine complicato, cum hinc inde prostant, bracteis ex argento vel auro vel gemmis ad ornatum præmunire solebant, atq; ea sunt quæ cornua librorum dicuntur. Hujusmodi voluminum cornibus suis eleganter tornatis, exempla aliquot videre licet in Regiæ Universitatis quæ Hafniæ est, Bibliotheca.

Navibus sua quoq; fuere cornua. Quæ enim Romani Rostra, Græci κέρατα vocabant. Hinc Æschylus in Agamemnone.

αἱ δὲ κερῶν τυπόμεναι εἰς
 χειμῶνι, τύφωσιν ἅλη τ' ὀμβροκτύπῳ
 ὄχοντι ἄφαντοι.

ἐν κέρασιν naves vocabant benè & fortiter rostratas seu cornutas, ut in illo:

Νῆας ἔν κέρασιν, ἀνά τε πρυμνήσια λῦσαι.

Ναυί-

Navium antennæ suis prædita fuere cornibus, unde Virgilius 3. Æneid.

Cornua velatarum obvertimus antennarum.
& Valerius Flaccus lib. 1. Argonaut.

*Discurrunt transtris. Hi celfo cornua malo
Expediunt.*

Velorum cornua à Macrobio v. Saturnal. cap. xxi. citantur ex Asclepiade hunc in modum. *Asclepiades vir inter Græcos, apprime doctus & diligens charchesia à navali re existimat dicta, ait enim navalis veli partem inferiorem pternam vocari, at circa mediam sermè partem τὰ χηλον dici, summam vero partem charchesium nominari, & inde diffundi in utrumq; veli latus ea quæ cornua vocantur.*

Aras sua habuisse cornua constat ex Jeremiæ 17. v. 1. *Peccatum Iudæ scriptum est stylo ferreo in ungue Adamantino exaratum, super latitudine cordis eorum & in cornibus araram eorum, ubi per cornua utrumq; latus intelligi quidam volunt.*

Syllogismorum cornua allegat Cicero 2. de divinatione. *Experiamur itaq; ait, si possumus cornua commovere disputationis tuæ.* Syllogismi cornuti meminit Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromat.

De cornubus in utroq; latere lecticæ & ædificiorum consule alios. *In cornu porticus amplissimum cubiculum occurrit, inquit Plinius epist. lib. 5.*

Mitrarum & infularum Episcopaliū bina cornua sanctitatem & doctrinam, quibus conspicuum esse decet Episcopum, notare vult Carolus Paschalius coronarum lib. 4. cap. 21. Et Bacchi mitram cornutam fuisse, & Sacerdotis Ammonis Nabidis docet Silius Italicus lib. 25.

Casside cornigera dependens infula, sacros

Præ se terrores, divumq; ferebat honorem.

Vtero animalium cornua attribuunt Anatomici. In vaccis, cervis, ovibus capris, & ejus generis animalibus, bipartitus cum sit & in duo cornua quasi divaricatus. Huma-

no etiam cornua attribuerunt quidam. Sed per cornua hæc Varolus intelligit ligamenta inferiora *κρῖμασιν* nec prout nullis dicta. Sunt enim ad latera fundi protuberantiæ duæ, utrinq; una, ubi vasa deferentia inseruntur, quæ similitudinem quandam cum cornubus habere videntur. Vide Bartholin. Anat. lib. 1. c. 29.

Est & genus verrucarum oblongarum, recurvarum, quod Avicenna cornu vocat, ob similitudinem quam cum cornu habent. Sic enim ille lib. 4. Fen. 7. tractat. 3. cap. 8. *Cornua sunt additiones spissæ, unguales, nascentes super juncturas in extremitatibus, propter vehementiam operationis.* Ad quem locum respexisse videtur Scaliger Exerc. 109. Sect. 5. cum inquit: *In homine non monstrum sed egritudo. De qua principi Aboali atq; maximo viro Abumeron narrantibus, equidem propter eorum autoritatem adducebar ut crederem, donec unum vidimus in dorso remigis cujusdam qui in Ligurum triremi diu fuerat.*

Somnum quoq; cum cornu pingebant veteres, teste Servio lib. 6. Æneid. Hinc Seneca in Apolochoyntosi,

Et obscuri crescebant cornua somni.

Item Val. Flac. 8. Argon.

Somne omnipotens te colchis ab omni

Orbe voco, inq; unum jubeo nunc ire draconem,

Qua freta sæpè tuo domui quæ nubila cornu.

De duabus somni portis à Virgilio descriptis, cornea scilicet & Eburnea differens Macrobius in Somnium Scipionis cap. 3. *Velamen somni cum in quiete ad verum usq; aciem anime introsipientis admittit, de Cornu creditur, cujus ista natura est, ut tenuatum visui pervium sit: cum à vero hebetat ac repellit obtutum, Ebur putatur.*

A cornu Coronam, quæ regium est gestamen dictum refert Pierius lib. 41, atq; hinc est quod in sacris literis cornu sæpe pro Rege positum invenies. Ecclesiastici 47. v. 6. *Et invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in dextra ejus tollere ho-*

hominem fortem in bello & exaltare cornu gentis sue. Jerem. 48. v. 25. *Abcissum est cornu Moab, & brachium ejus contritum est, ait Dominus: Sic Daniel. 7. v. 21. Aspiciebam & ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos & praevalebat eis.*

Convenire inter se videntur cornu, radius & corona. Hinc Moses cornutus pingitur facie, quæ radiata esse debebat. *Vultum ejus inquit Clemens Alexandrinus, lib. 6. Strom. insidebat ἐπιχρῶια τις δέδοξαμένη, glorificata quædam coloris species. Quod exprimere velle videtur Poeta, cum inquit:*

Legiferum nobis monstrat & ipse senem.

Flammea cornuto librantem lumina vultu,

Gestantemq; sacris jura sacrata libris.

Quo sensu Tertulianus libro adversus Judæos Christo tribuat cornua, ex verbis ejus constat. *Nam & benedicitur, inquit, à patre in hæc verba Ioseph: Tauri decor ejus, Cornua unicornis cornua ejus. In eis nationes ventilabit pariter ad summum usq; terræ. Non utiq; Rhinoceros destinabatur unicornis, aut Minotaurus Bicornis: sed Christus illo significabatur. Taurus ob utramq; dispositionem, aliis ferus, ut iudex: aliis mansuetus, ut servator, cujus cornua essent æstimata. Nam & in antenna navis, quæ crucis pars est, hoc extremitates ejus vocantur. Unicornis autem medio stipite palus. Hac deniq; virtute crucis & hoc modo cornutus, universas gentes & nunc ventilat per fidem, auferens à terra in cælum, & tunc ventilabit per judicium, descendens de cælo in terram.*

His aliisq; modis licet vocabulum cornu capiant autores, tamen propriè animalib; & quidèmbis fulcis tribui in confesso est. Aliis præterea si cõcedantur, sive animatis, sive inanimatis, haud propriè id fieri, sed præter ordinariũ Naturæ cursum, non immeritò asserunt magni nominis Autores Latini. Ipse Aristoteles lib. 3. de part. anim. cap. 2. ostendit *Animalia multifidos habentia pedes cornu carere, quod cornu auxilii gratia habeatur, multifidis verò non desint alia auxilia. Dedit enim Natura, aliis ungues, aliis dentes pugnaces, aliis par-*

D

tem

tem aliam, quæ sese tueri & defendere valent. Solipeda cornibus etiam carent, præter Onagrum Indicum, qui singulare cornu gerit. Nullis quæ supernè minores habent dentes, cornua esse volunt quidam. Cornutos tamen A sinos, apud Afros reperiri, Herodotus: apud Schytas, Ælianus testes sunt. Plinius Apros Indorum cornutos scribit, Agatharrides, sives in Æthiopia. Caspias capras cornibus esse mutilas Ælianus prodit.

Quæ Aquatilibus marinis, aliisque ejus generis tribuuntur, cornua esse negat Plinius lib. ii. cap. 37. *Cornua, inquit, multis & Aquatiliis & marinarum, & serpentium variis datæ sunt modis, sed quæ jure cornua intelligantur, quadrupedum generi tantum.*

HOMINES CORNUTI.

Ac quamvis ex eodem fundamento, ibidem tanquam fabulosa rejiciat cornua *Aleonis & Cippi Genitii*, de quo Valerius Maximus lib. 5. cap. 6, & Carolus Pascalius lib. 19. coronarum cap. 4: attamen præter Naturæ cursum repertos esse homines Cornutos, observationes fide dignæ docent. Nec existimes nos de iis loqui, quos Itali *Becco Cornuto* vocant, è quorum numero nescio an ille fuerit, qui ædibus suis præfixit grandia Urorum cornua, hac adjuncta inscriptione.

Io porto gli corni, è questo io so.

Molti portano è non fanno.

De hujus generis hominibus lepidum ventilat problema, acutissimus Ouenus lib. 1. Epigr. 163.

Si quando sacra jura thori violaverit uxor,

Cur gerit immeritus cornua vir? Caput est.

Nec sermo nobiserit de *Lysimacho* Rege, quem in fronte cornibus onustum depinxerunt veteres, eo quod de *Alexandri* sacrificio, solutis vinculis elapsus Taurum ambabus manibus comprehensum tenuerit, teste Pomponio Gaurico de sculptura cap. 1. aut *Alexandro* ipso, quem Athenus

neus

næus lib. 12. refert fumpſiſſe Amnionis cornua, ut hominibus perſvaderet ſe à Jove prognatum. At Diodorus Siculus lib. 4. cap. ultimo; In Africa templum fuiſſe Jovis Amnionis refert, ad quod ubi delatus fuit Alexander Magnus, ab Oraculo ejus filius eſt proclamatus, & quia Jupiter ille cornutus ſingebatur, in ejus honorem etiam cornua portabat.

Multo minus hic *Cornutum* Virgillii interpretem intelligimus, qui à Macrobio v. Saturnal. cap. xix. tanquam doctiſſimus citatur, & ab Agellio lib. II. Noct. Attic. cap. v. vocatur *Cornutus Annæus Grammaticus*, & lib. IX. cap. x, ut homo non indoctus, nec imprudens, allegatur.

Hic ſaltim de hominibus à natura cornubus præditis & dotatis agemus; quos exſtiſſe, fide dignis testimoniis comprobatum dabimus. Ad allegatum Plinii locum notat Dalecampius, *Cornu in fronte nobilis feminae natum; quam de Fortiis Montpeſſulani vocarunt, digiti longitudine, quod filo paulatim adſtriſſo, præciſum.* Amatus Luſitanus centuria 1, curat. 51, refert *puerum cum corniculo in capite natum, & paulatim cum eo incrementum accepſiſſe, & licet ei nullo fuiſſet impedimento, per Chirurgiam reſecari curaffe, ſed mox abiſſe, quod ex cranio & medullari cerebri ſubſtantia eſſet conſtatum.* Rhafſtadii, quod oppidum eſt in alpiſibus Noricis *infantem Cornutum* natum, memorat Lycſthenes in prodigiis. Lanfrancus tract. 3. doct. 2, cap. 3. Chirurgiæ majoris, narrat ſe *hominem vidiffiſſe qui habebat in capite ſeptem eminentias, quarum quedam erant ad eò magna & acuta, ut cornu capreoli, pollicis longitudine, qua cutim aſſidue vellicabat.* Quid Ingraſias tomo I. de Tumoribus narret de nobili quadam puella Panormitana, quæ non ſolum in capite & fronte, ſed etiam in omnibus ferè artubus, præfertim manuum, cubiti & genuù juncturis, cornua vitulorum inſtar, acuta tamen geſtabat; in propatulo eſt. Scaliger teſtis eſt oculatus Ex 199. Sect. 5. vidiffiſſe ſe *cornu enatum è dorſo Remigis cujuſdam, qui in Ligurum triremi diu fuerat.* Noſtra

memoria Parisiis quendam extitisse, fide digna relatione
 accepi, qui cornu unum in fronte gestabat, arietino cornu
 simile, stipem ab iis colligens, quibus se visendum pra-
 buit. *Misibus, vol. A. int. an. lob. id. h. ov. p. h. s. 11. 10. 1. 2. 10. 10. 1.*
 Hic proculdubio is ipse est, de quo Emanuel Urstadius
 ad clariss. Guilielmum Fabricium Hildanum scripsit, ob-
 serv. 25. centur. 2. in hunc modum. Cornutus ille Franciscus
 Trauillon nomine, homo erat statura mediocris, corpore satis obe-
 sus ac repletus, caluus (occipitio excepto, quod capillis aliquantu-
 lum investiebatur) alias morosus admodum, moribus ac gestibus
 rusticis plane praeditus, ac pelle vulpina vestitus, adeo ut aspectu hor-
 ridus omnino esset, natus in viculo quodam, Gallicè les Merceres in-
 digitato, qui ad D. Laverdinum Regis Galliarum Polemarchum
 spectat. Huic à teneris in locis silvestribus à carbonariis educato,
 ad annum septimum usq. ætatis suæ, nullum adhuc alicuius cornu in-
 dicium apparebat, quo tamen tempore è fronte primum extuberare
 cepit, adeo ut circa annum 17 ætatis suæ, ad instar apicis alicuius di-
 giti magnitudinem prominere. Quod postmodum progressu tem-
 poris paulatim ejusmodi incrementum accepit, donec tandem circa
 annum ætatis suæ xxxv tam magnitudine, quam forma, cornu arie-
 tis prorsus referret atq. adæquaret. Cornu hoc è medio frontis ena-
 tum superne ad verticem, suturam coronalem usq. retrocurvum progredie-
 batur, ut cutim eo loci omnino ferme attingeret, quod etiam (ipso-
 met id referente) jam semel ante hac firmiter adeo cuti inhaeserat,
 ut doloris evitandi gratia, id ipsum necesse fuerit aliquantum reseca-
 re atq. rescindere. Quoties cornu illud palpabatur, vacillabat, cornu-
 tus v. inde dolorem maximum persentiebat, ita ut tandem ab astan-
 tibus vix amplius sibi illud palpari passus fuerit, &c. Tandem cum
 cornutus ille per duos menses Parisiis conspicendus expositus fuisset,
 Aureliam versus conductus fuit. Quo loci cum pervenisset, paulo
 post diem suum obiisse intellexi. *10. 1. 2. 10. 10. 1.*
 Similem fermè historiam observatione sequenti ex
 Caprolo citat idem Fabricius, de Jean Guy Monspeliens, qui
 dicti Caproli, Chirurgi apud Monspelienses celeberrimi
 con-

consilium & opem imploravit. Is cornu quod sibi ex fronte ad latus sinistrum exsurgebat, monstravit, simulque ut id amputare veller, petiit. Firmiter autem cranio adhæsit, semipedem longum, crassum pollicem. Ad radicem abscisso cornu, sanguis tam copiose effluxit, ut cauterium actuale applicare necessum fuerit. Sed ulcere mundificato & inducra cicatrice, demum convaluit.

De nimium monstrosis nihil dico, quæ illud monstrum quod anno 1578. die 17 Janu. natum apud Subalpinos in Quieto, decem à Taurino miliaribus posito oppidulo. Quod quinque sibi adversa, & arietinis similia capite gerebat cornua. Item illud quod Anno 1512 Ravennæ natum, quod cornu in summo capite gerebat, duabus alis præditum, aliisque horrendis deforme, de quibus consule Pareum lib. 24. de monstris & prodigiis. Non igitur secundum Plinii mentem pro fabuloso tenendum, cornutos conspectos fuisse homines: verum præter & extra Naturæ ordinem talia contingere, non diffitendum.

Sed quid homines cornutos visos fuisse probare allaboramus, cum Numina præcipua, cornuta fingat antiquitas? Silius Ital. lib. 16. Jovem vocat cornigerum:

Cornigerumque Jovem, Tarpejumque, ore vocamus.
Idem de Ammone referunt, qui is ipse est Jupiter: de quo idem Poeta lib. 14.

Ammone numen erat Libycæ gentile carinæ
Cornigerumque, sedens spectabat cæcylæ fronte.
Et paulo post.

Vritur undivagus Pbyton & corniger Ammon.
Ammonem stipasse varia minora numina, etiam cornuta colligere licet ex Prudentii lib. 2. cont. Symachum.

quasdam domitis Ammonis arenis
Syrta cornutas facies habuere trophæa.
De Baccho dicitur in sequentibus. *Varia numismata in quibus effigies Jovis Ammonis & aliorum cornutorum.*

E

con-

conspiciuntur, vide apud Antonium Augustinum Dialogo sexto.

De *Amalthea* cornu varia fabulantur Poetae. Quidam existimant illud ipsum fuisse, quod Hercules ab Acheloi fronte effregit, in quo videlicet omne victoriae momentum positum erat. Sed Sophoclis Scholias tes tradit Herculem fregisse sinistrum cornu ejus tauri in quem Achelous se vertebat, quod ut redimeret, pro eo dedit Amaltheae Harmonis filiae cornu, quod ille omnibus fructibus refer tum Jovi consecraviti. Rem tangit Ovidius in *Deianira*.

Cornua flens legit rapidis Achelous in undis
Truncaq; limosa tempora mersit aqua.

Hanc autem vim habuisse scribunt Graeci, ut quem quis seu potum expetisset, seu cibum, citra omnem omnino laborem fieret ejus compos, ut refert Caelius Rhod. Lect. Antiq. lib. 30. cap. 1. Hinc est quod Joannes Pediafimus mulierem bonam vocet:

Παροιμιανὸν τῆς Αμαλθείας κέρας
Proverbiale Amaltheae cornu.

Regionem ad montes Ceravnios extitisse quam *cornu Amaltheae* vocaverint, testis est Natalis Comes lib. 5. Mythol. cap. 13. à virgine Amalthea cum qua Ammon congregiebatur & genuit Dionysium.

At quid mirum homines & Regiones cornutas reperiri, cum & arbores in hunc censum referre liceat? Quò spectare puto, quod Apulejus in Floridis de Quercubus refert, cornubus onustis. Ipsum audiamus. *Neq; enim, inquit, justius religiosam moram viatori objecerit, aut Ara floribus redimita, aut Spelunca frondibus inumbrata, aut Quercus cornibus onerata, aut Fagus pellibus coronata &c.* vide reliqua.

Ad cornuum Naturam ut revertamur, maxima ex parte cava sunt ab radice, quatenus ambiunt os quod ortu à capite cavitari ejus inseritur, totumq; implet; in mucronem tamen solidum exeunt, & simplici parte extrema constant,

stant, teste Aristotele lib. 3. de Hist. Animal. cap. 9. Cervos tamen excipit, qui tota habent solida & sparsa in ramos, omnibusq; annis decidua, nisi castrentur. Per cervos v. reliqua ejus naturæ intelligenda esse docet Albertus M. de Animal. lib. 2. cap. 2. tract. 1. *Cornua, inquit, omnium animalium vacua sunt juxta caput, & ibi intrat quædam substantia dura, quasi ossea, porosa, præter cornu cervi & quæ cum cervo similitudine conveniunt.* Unde idem de Animal. lib. 12. tract. 3. cap. 7. *Cornua cervorum magis esse Naturæ purgamenta, quam arma, asserere non veretur: quod ejiciant ea, & scæminas quia sunt caloris & siccitatis terrestres minoris, ideo non habere cornua.* Allegato loco Philosophus refert cornua cuti potius quam osi adherere, unde fit ut in Phrygia & alibi, boves sint qui cornua perinde ut auriculas moveant.

Materia ex qua generantur est nutrimentum quod partim à matre, partim ab externo acceperunt, quoq; corpus reliquum augetur & nutritur. Sic enim lib. 2. de gener. Anim. cap. 6. *Vngues, pili, cornua, rostra avium, calcaria & si quid ejusmodi aliud est, ex τῆς ἐπιτήτης τροφῆς, καὶ τῆς ἀυξητικῆς, quod tum à femina tum de foris sibi acquirunt.* Non dissentit Ælianus lib. 12. de Animal. cap. 20: ubi cornuum incrementi causam statuit τὴν ἐπιρροήν, influentiam, quam plurimæ & crassissimæ venæ, humore quantum ferre possunt gravidatæ, infundunt.

CORNUUM VARIETAS.

Quanta v. sit cornuum varietas, quantumq; in iis Naturæ lusus ipsissimis Plinii referam verbis, qui diligentissimè rem persecutus videtur. Sic autem ille lib. 11. cap. 37. *Nec alibi major lascivia. Lusat animalium armis. Sparsit hæc in ramos, ut cervorum; aliis simplicia tribuit, ut in eodem genere subulonibus, ex argumento dicti. Aliorum finxit in palmas digitosq; emisit ex iis, unde Platycerotas vocant. Dedit ramosa capreis, sed parva, nec fecit decidua, comvoluta in anfractum arietum generi, ut castus dureret, infesta*

Tavris. In hoc quidem genere & foeminis tribuit, in multis tantum maribus. Rupicapris in dorsum adunca, Dammis in adversum. Erecta autem rugarumq; ambitu contorta, & in leve fastigium exacuta ut (Lyras dices) Strepsiceroti, quem Addacem Africa appellat. Mobilia eadem ut aures, Phrygiae armentis. Troglodytarum in terram directa, qua de causa obliqua cervice pascuntur. Aliis singula, & hoc in medio capite aut naribus. Jamq; aliis ad incursum robusta, aliis ad ictum, aliis adunca, aliis redunca; aliis ad jactum, pluribus modis, supina, conversa, connexa, omnia in mucronem migrantia. In quodam genere pro manibus, ad scabendum corpus, cochleis ad praetentandum iter, corporea haec, sicut cerastis; aliquando & singula, cochleis semper bina, & ut praetendantur ac resiliant. Haec Plinius. Quod cornua capreis decidua esse negat, id Cælius Rhodig. ex Paulania experientiae repugnare putat, quia ut cervorum ita Dorcadum quoq; cornua decidere & renasci scribit. In Africa arietes statim cornigeros generari asserit Nierenbergius, qui idem lib. 7. cap. 2. Hist. Nat. in aula Philippica se equum cum cornu vidisse narrat. Vartomannus scribit se vidisse boves cervorum cornubus. In provincia Aden verveces auribus omnino carent, quorum loco cornua parva eminent. Lepus & canis cornuti visi sunt, atq; ejus quidem exempla hic Hafniae extant.

Magnitudinem si consideres, in eodem genere diversitatem videbis insignem. Ptolomeo secundo ex India cornu allatum, refert Aelianus de hist. animal. lib. 3. cap. 34 quod tres amphoras caperet. Livius lib. i. Decadis primae, cornu meminit, bovis portentosa magnitudinis, quae in vestibulo templi Dianae Romae fuerunt suspensa, & omnibus miraculo. Cervina mole stupenda visuntur in templo arcis Amboisensis in Galliis, quorum longitudo undecim attingit pedes, latitudo novem, intra ramos utrosq; spatium est quinque pedum cum dimidio. Horum delineatio extat

in

in atrio splendidissimæ aula Nobiliss. Equitis *Palemonis Rosacrantii in Krenkerup*. Qui hæc de iis lusit & cornuum dictorum tabulæ affigi curavit :

Cervus in Ardenna, monstrum memorabile sylva,

Hoc gessi celsa nobile fronte decus.

Per multos crevi nulli violabilis annos,

Ipse mihi mea mole tremendus eram.

Ludvico Rege undecimo regnante, peremit

Letifera tristis missa sagitta manu.

Obstupuit præsens, veniens mirabitur ætas,

Naturam tantum mi genuisse caput.

Nescio an majus extiterit illud quod Albertus Magnus lib. 2. de Animal. tract. 1. parte 2. se vidisse memorat, quod viginti duos ramos in una parte cornu habuisse refert. Amboisense hoc in una parte, non nisi undecim habet, in altera decem, quos juxta computationem Venatoriâ, junctim viginti duos constituere volunt. Suspicio mendum esse in textu Alberti. Legendum forsan; habuit viginti duos ramos: in una parte cornu undecim.

Admirandum cornu describit clarissimus Carolus Clusius Exot. lib. 5. cap. 14; à nemine ante eum, aut post eum, in ullo animali, quod sciam, animadvertum. Sic namque illud delineat: Cornu hoc viginti aut plures uncias fuisse longum arbitror, nam tamen extima pars recisa fuisset, ut inflari posset, novendecim unciarum longitudinem adhuc obtinebat. Decem verò unciarum erat ambitus infimæ partis, quæ capiti insitum fuerat, extima autem, quæ recisa duarum cum semisse. Ipsum certe cornu admirabilis erat formæ, nam totum ex crassis osseis squammis, imbricatum dispositis constabat; in posteriorem partem recurvum. Infima parte, quæ capiti innatum, sedecim squammarum ordinibus præditum, quæ deinde obliquè ab infimo ad summum sese torquentes (à sinistra ad dextram, earum seriem sequendo) duarum & sexaginta nume-

rum explebant: suprema pars octo tantummodo ordines habebat. A dextra autem in sinistram seriem sequendo, duabus & septuaginta squammis, singuli ordines constare reperiebantur, quia magis in obliquum torquebantur. Squammarum color partim fuscus erat, nonnullarum etiam albus, atque in singulis squammarum intersticiis, villi quidam adhuc apparebant. An mobile fuerit cornu dubitari possit, quum interna & cava parte quasdam membranas etiamnum retineret, quae fidem facerent eam partem non solida aliqua materia aut osse expletam fuisse, sed carne duntaxat. Haec Clusius. Sed ut ingenuè quid de hoc cornu sentiam, salvo aliorum iudicio, proferam. Valde dubito, an cornu alicujus animalis extiterit hoc corpus. Dubitandi occasionem mihi praebet ipse Clusius, cum non ossea, fungosa, aut cartilaginea substantia ejus cavitatem repletam fuisse, sed carne duntaxat, fateatur ingenuè. Serpentis alicujus majoris aut amphibii caudam excavatam, mundatam & exsiccatam, an statuere liceat, videant alii. Castoris caudam squammis distinctam videmus, quamvis in acutum non terminetur. *Armadilli*, quem *Tatou* quidam vocant, caudam, non multum ab ludere, tam quod ad squammas, quam quod ad figuram vel ex duobus istis patet, quos in Museo teneo, sed minores sunt aliquanto. Ipse Clusius in Auctuario Lacertam depingit & describit quem peregrinum Squammosum vocat, cujus cauda non multum discrepat ab hoc cornu. Ejus igitur generis animalis caudam esse, excavatam, mundatam & exsiccatam arbitror. Nec leve documentum praebent membranae, quas etiamnum retinebat, teste Clusio.

Cornua nullum cornigerum amittere, praeter Cervum, quibus omnibus annis decidunt, nisi castrentur, testis est Aristoteles 3. de hist. anim. cap. 9. Libro vero 9. cap. 50. ait *cervos si per aetatem nondum cornua gerant & castrentur, non edere cornua: sed si cornigeri excidantur non decidere cornua, & magni-*

magnitudine eadem seruari. Sed non addit figuram mutare, & monstrositatem quandam acquirere, substantiam quoque eorum magis fungosam & friabiliorem reddi, quam fit in aliis cervorum cornibus. Quod observare licet in eo, quod dono Celsissimi Principis CHRISTIANI QUINTI inter reliqua rara asservo. Adhæret adhuc particula cranii, ac juncta longitudinem constituunt unius pedis Romani, in ambitu pollices obtinet decem, colore melleo, obtusum, nullis ramis insigne, sed duabus parvulis papillaceis protuberantiis, in summitate donatum. Figura mirabili est, quodammodo spicam grandem frumenti Turcici refert. Crebris enim tuberculis, pisorum magnitudine obtutum. Inæquale, asperum, variis foraminibus & sulcorum anfractibus deforme. Substantia tophacea, molli, porosa, juxta cranium protuberat paululum & sensim sinuatur. Primo aspectu, nihil minus quam cornu esse videtur. Sed ecce iconem damus.

F 2

COR-

CORNUUM USUS.

Tot tamq̄; diversis modis cum ludat Natura in Cornuum fabrica, vix ad certas classes reduci ut possint, in iis recensendis operosiores non erimus: sed ad usus investigandos, recta nos conferimus, & sepositis illis quæ conferunt Medicis, alia saltim persequamur.

Hastilibus præfixerunt veteres, acutiora ut redderent, teste Marone lib. 5. *Aeneid.*

Cornua bina ferunt præfixa hastilia ferro.
Et Quinto Calabro lib. 9.

Πάρουθε δὲ οἱ μέγα τόβον
Κεῖτε πέλας γναμπλοῖσιν ἀρηράμενον κεράεσσιν.

Quibus arcus ex inflexis compingi solitos cornubus docet. Strabo lib. 6, *Æthiopicis quasdam gentes, cum eundem in hostem est, cornubus pro armis uti scribit.* Grónlandi nostri, qui ferri venis destituantur & remos, & jacula, & sagittas, & hastas cornubus armare solent. Sed maxima ex parte, in hos usus sumunt Rangiferorum cornua, in varias formas aptata, & quandoq̄; in laminas dissecta, quibus defectum ferri, haud ineptè supplere norunt. Quod ex variis eorum instrumentis, quæ in Musæo inter alia rara asservo, abunde liquet. Persis, Xenophonte teste, in pugna erant κεράτινα παλτά, seu tragulæ corneæ.

In laminas tenuissimas secta cornua bovina, laternis inseruntur, ut inclusum lumen latius diffundant, ac ventorum flatus excludant. Hinc Plautus in Amphitruone Act. 1. Scen. 1. v. 185.

Quo ambulas tu, qui Vulcanum in cornu conclusum geris?

Et Lucretius lib. 2.

*Præterea lumen per cornum transit; at imber
Respuitur.*

Tenuiores lamellæ variis coloribus tinctæ inserviunt iis qui flores herbas ac germina, ad ornatum imitantur. Non absimili ratione ac veteres olim sua conficiebant *Cerostota*, de

de quibus Plinius loco supra citato in hunc modum. *Ad delicias conferuntur, nunc tineta, nunc sublita, nunc quæ Cerostrota, picturæ genere dicuntur. Cerostrota verò teste Dalecampio ad citatum Plinii locum, fiebant tessellis cornuum, varie colore pictis & ligno insertis.* Naturæ enim valde sequacis sunt cornua etiam in ipsis viventium corporibus, adeo ut ferventi cera flectantur, atq; incisa nascentium in diversas partes torqueantur, ut singulis capitibus quaternæ fiant.

Boum cornua magna, apta quoq; sunt pectinibus, & receptaculis quibus pyrium asservant pulverem milites, atramentariis, aliisque ejus generis.

Cornubus primo usi sunt Pastores ad pecus & boves calandum & convocandum, unde sæpe à Poetis Buccina pro cornu ponitur. Quo sensu Propertius:

Nunc intra muros pastoris buccina lenti

Cantat.

Et Columella lib. iv: *Ad sonum buccinæ pecus septa repetere consuescat.* Ut olim nihil discriminis inter cornu & Buccinam fuisse videatur, vel Lipsio suffragante lib. iv. de Militia Romana.

Hinc ad populum & concionem convocandam traduxerunt: cui rei testis Lucilius esse potest lib. vii.

Rauco conventionem sonitu & curvis cogant cornubus.

Sic Dionysius lib. ii. τῆς δημοτικῆς ὑπηρέται τινες κέρρασι βοείοις ἐμυκάνοντες, ἐπὶ τὰς ἐκκλησίας συνήγον. *Plebem ministri quidem cornibus bovillis insonantes ad concionem cogebant.* Idem vult Propertius:

Buccina cogebat Priscos ad verba Quirites.

Demum ad bella translata cornua, ut classicum canerent. Vegetius id docet lib. ii. cap. xxii. *Classicum, inquit, appellatur, quod Buccinatores per cornu dicunt.* Et Seneca in Oedipo

Sonuit reflexo classicum cornu.

G

Hora.

Horatius lib. ii. Ode i.

Iam jam minaci murmure cornuum

Præstringis aures, jam litui sonant.

Fabius lib. ii. cap. xviii. rem expressis ponit. *Quid autem*, inquit, *aliud in nostris legionibus cornua ac Tubæ faciunt? quorum concentus quanto est vehementior, tantum Romana in bellis gloria cæteris præstat.*

Tubas ac lituos olim ex cornibus factos, testis est Varro libro 4. de ling. lat. Βεραυσιήριον, inquit, genus est tubæ ob tortæ, à quo cornicines, Βεραυσιαι dicti sunt, & dicitur cornu etiamsi ex ære sit, propterea quod primum ex cornibus fierent. Hinc Virgilius mox in principio lib. viii. Æneid.

Vt belli signum Laurenti Turnus ab arce

Extulit, & rauco strepuerunt cornua cantu.

Signa educendi exercitus & certaminis conferendi in Romanis Legionibus, concentum fuisse tubarum & cornuū, memorat Alexander ab Alexandro Genial. diæ. lib. 4. cap. 2. ubi addit: *Tubam Tyrrhenus Piseus, invenit primus æneam, cum ante ex cornu bubulo fieret. Persis quoq; proficiscendi hora significabatur cornu. Partibus cornua, læpe ingens tympanum, cum ferreis tintinabulis pugnae acuebant animos, attestante eodem. Sed Tubarum & buccinarum discrimen exacte notat Vegetius de signis cohortis. Alia, inquit, vocalia, alia semivocalia, alia muta sunt. Vocalia dicuntur, quæ voce humana pronunciantur, sicut in vigiliis. Semivocalia sunt, quæ per cornua, aut tubam, aut buccinam dantur. Tuba quæ directæ est, appellatur; Buccina quæ in semetipsam, æreo circulo flexitur: Cornu quod ex uris agrestibus argento nexum, temperatum arte & spiritu, canentis flatum emittit auditum. Psalmus 98. v. 5. jubet ut Domino canamus in cithara & voce cantus, in tubis classicis & voce cornu.*

Uti hodieq; cornu in bello, mugitu terribili Helvetiorum pagum *Vri*, testis est Gesnerus in Historia Quadrupedum de Bove & vacca agens.

Hoc

Hoc gentis cornu antiquissimi Danorum a sonu
 *NPH vocabant; sonum verò ipsum cornibus excita-
 tum *ARKM BPHITA Sic enim Lexicon meum Mas.
 *ARKM BPHITA M. g. Ludun Hliod, Tubarum Soritix.
 Utebantur verò nostrates ejusmodi cornibus, non secus
 ac alia gentes supra enumerata. Magnates ac belliduces iis
 classicum canebant, militum animos accendebant, ut acri-
 us instarent; hostium impetum animosè sustinerent; in-
 clinantemq; aciem erigerent. Sic decantatissima historia
 seu fabula de Carolo Magno, vernaculo idioma edita
 anno MDI Hafniae, per Gothofredum Gemen. *Hedun-
 gen bleste mere end i tusende Euder.* *Ethnici ultra mille in-
 flarunt Cornua.* Mira idem tractatus, ut & prisca Islando-
 rum cantilenæ de cornu quodam Rolandi Caroli Magni
 ex Sorore nepotis, qui obiit in bello Saraceno circa an-
 num D C C L X X V I I I, cujus Colossi, hinc inde in urbibus
 Saxoniae videntur, canunt: ex quibus hæc audiamus.

APPA PARRA RPH RIM. *Hoc colloquio finito*
 PH RPHNY IAKM, *Cum milite excellentissimo*
 IIPAK *ARKM IIPAK AP PHMM *Cornu ori admovit*
 IIMPHAK AP BPHIHY PHMM *Et sonum edidit horrendum.*

Nec immeritò; Sonorum enim adeo fuisse volunt, ut
 referente citato libello, per quindecim milliaria gallica, au-
 diri potuerit. Cantilenæ Islandicæ, viginti dicunt.

ANPH PH PHMM PHMM PHMM PHMM *Per viginti milliaria Gallica*
 PH PHMM PHMM PHMM PHMM *Audiebatur sonus Olivanti*
 PH PHMM PHMM *Dum scutorum expugnator*
 PHMM PHMM PHMM PHMM *cornu inflavit durissimum*
 Olivanti dicit, quia hoc nomen erat cornu istius. Quin ne fi-
 dem omnem superare hoc videatur, tanto conatu inflatum
 a Rolando fingunt, ut per nares & aures sanguis ac cerebri
 portio effluerit haud exigua.

YIPKIP JAPPI YIAP IA BMAIA *Dux cornu inflavit*
 AP YIPM IAR INPPI *Tanta violentia*
 AP JAR ENPI PIARPI JIP YAPPI *ut cerebrum efflueret*
 JIRRAMI INNY BAP PAPI. *Principis, per utrasq; ma-*
las.

Item alibi:

YMAPP JARK IAY YARM PA *Fissum cornu arripit ga-*
leatus Heros.
 YAY NIP NAPPK MPNRIP IAR. *Ut strinxit genam tuba*
maxima.
 JI PAP IAPPI KMMI YAA *Non hoc sustinuit frontis*
domus
 INYA YAN JANIP PAA. *Sed in minutas micas disti-*
liit cranium.

Hinc & illud in priscis cantilenis nostris ab Andrea Vellejo editis, lib. 2. Cant. 20. v. 5.

Jeg vil lane dig Her Dyre Dyre/med sit forgylte Horn:
 Hand hugger ned for Fod i strid/som Bønder meje Korn.

Aurato insignem cornu, tibi sædere jungam
Avonem, Dyro nomine, belligerum:
Non secus ac culmos demetunt falce coloni
Hostes pallantes ense ferire solet.

Item v. 24. ejusdem cantilenæ:

Det var unger Her Engelbert/blæser i forgyldene Horn:
 Saa vog hand de Vestre Gyllands Mend / som Bøn-
 der meje Korn.

Vt tuba terribili sonitu Tarantara dixit
Cornuta Engberti; bellica castra movent.
Haud secus ac culmos demetunt falce coloni
Gothos prosternit, fortiter occiduos.

Cornua autem hæc, aut ipsi Reges, aut iis in bello di-
 gnitate proximi, collo alligata gestabant, ut cum lubitum
 erat, sine mora in usus depromere possent. Ita enim vernacula

cula illa Historia supra citata: Koning Salimon stæck til Bordant Koning giennom Skiolden oc Brynnen/ soe at han styrte døder nith paa Jorden. Han hafde Janemunds Horn paa sin Hals/ som heet Olivant/ thet hørdis semtan Franste Niler. Koning Salimon tog Hornit oc spør at hand vilde icke giffuit for megit Guld. Jatmund saa thet oc Bordant siel/ oc Koning Salimon tog Hornit; oc vredis fast/ oc hug med det huasse Sverde Dyrendal oc flof Salimons Hielm/ Hoffuit oc Bagbrynie oc Sadel/ oc Hesten sonder imidie/ oc tog Hornit oc hengde paa sin Hals etc.: id est, Rex Salimon lorica & galeam Regis Bordantis gladio findens, eum occidit, is ad collum gestabat cornu Janemundi, quod OLIVANT vocabatur, cujus sonus per quindecim milliaria Gallica exaudiri potuit. Rex Salimon cornu lætus occupat, idq; auri talentis multis æstimabat. Quod videns Jatmundus, iratus, gladio suo DYRENDAL dicto, per galeam caput Salimonis ita fidit, ut eodem ictu & arma adversarii & corpus equi divideret. Sic potitus cornu tam precioso, illud collo suo alligavit &c. Hoc verò cornu dictum Olivant ut & gladius Dyrendal, demum in possessionem devenerunt Rolandi, Caroli Magni ex Sorore nepotis, à quo Janemundus hic interfectus est, referente eodem autore.

Sic & apud Romanos summates viros tuba cecinisse ex Dione lib. LVII. constat: *Norbanus Consul, inquit, tuba canere solitus & in ea re multus: prodigium tamen fecit, quod ipsis Calendis cecinit, quasi belli signum dedisset.*

In archivis meis Cornu teneo, quod hosce usus etiam olim obtinuit, nigrum est, arte eleganter elaboratū pedum duorum longitudine, ab apice ad medium usq; recta excurrente, exterius quæ curvatur cristatis fimbriis exornatum, hinc in ampliorem desinens capacitatem, pyramidalibus ornamentis ex ipsa cornu substantia excisis, circa orificium majus dotatum. Circa medium caudata emergit ap-

H

pen-

pendix, ex ejus substantia ita fabrefacta, ut tenentis manum aptè firmet.

Hodierno die in eosdem ferme usus transferunt cornua *Venatores & Musici*, qui præterea ex iis fistulis gaudent, foraminulis per longitudinem proportionaliter dotatis, acutum valdè & gratum edentibus sonum. Vulgò à materia *Cornet* vel *Sincfe* vocare solent; quidam *Buc cinam*.

Vasorum variorum sustinuisse vices, tam sacra quam profana historia abundè docet. Oleum illud seu *Balsamus* quo divina ordinatione inungendi erant Reges *Israelitarum*, in cornu asservatum fuisse, & ex eo in caput coronandi effusum docet i *Samuelis* caput 16, v. 1. His enim Deus affatur *Samuelem* ibidem loci: *Imple cornu tuum oleo, & veni ut mittam te ad Isai.*

Medicorum instrumenta quam plurima cornea fuisse, testis est *Galenus* 1. & 2. de comp. Med. & 13 Method. Medendi. Cornibus liqvores mensurabant, cornibus in scarificatione pro cucurbitulis usi sunt, cornibus clysteria administrabant, cornibus liqvores asservabant.

Plutarchus in *Theseo* memorat *aram* illam circa quam *Theseus* saltavit, quam vocat *νερατώνα* *Εωμὸν* è cornibus compactam. Etymologicus in voce *νεράσας* ait *cornu pro aquali* olim usos fuisse veteres.

Maxima pars *Nobilium* nostrorum, supra *caesidem natalitiorum insignium*, cornua gerunt, variis coloribus quan-

quandoq; distincta, nam olim vera ex animalib. desumpta erant. Quod vel ex Livio lib. xxviii, ubi de Philippo Macedonum rege agit, colligere licet: cum ait: *In arborem illatus impetu equi, alterum cornu galeæ, ad eminentem ramum perfregit.* Huc spectare videtur illud supra ex Silio allatum, lib. xv:

Casside cornigera dependens infula,
Quo sensu Virgilius lib. xii.

Ensemq; Clypeumq; & rubræ cornua crista.

Diodorus de Gallis expressè id affirmat. Κράνη χαλκᾶ περιτίθενται, μεγάλας ἐξοχὰς ἐξ αὐτῶν ἔχοντα παμμεγέθη φαντασίαν ἐπιφέροντα τοῖς θεομένοις. τοῖς μὲν γὰρ πρόσκειται συμφυῆ κέρατα. τοῖς δὲ ὀρνέων, ἢ τετραπόδων ζῶων ἐκτετυπομένα πρυτομαί: Galeas æreas capiti circumponunt, quæ magnas eminentias verticesq; habent, & magnificam opinionem spectantibus objiciunt. Aliis enim naturalia cornua apposita sunt, aliis avium aut quadrupedum animalium expressæ effigies: Ac de Germanis hæc habet Plutarchus in Mario. Κράνη μὲν εἰκασμένα θηρίων φοβερῶν χάσμασι καὶ πρυτομαῖς ἰδιομορφοῖς ἔχοντες, ἃς ἐπαιρόμενοι λόφοις πλερωτοῖς ἐν ὑψὺ ἐφαίνοντο μείζους. Galeas habentes quæ assimilarent terribilium ferarum ridius, aut alias peculiare facies, easq; cristis pennatis exstruentes, majores quam erant apparebant. Nec solum formas ac figuras ejusmodi terribiliū rictuum capiti induebant, sed exuvias ferinas detractas, ipsosq; ferinos rictus. Quod apud Svidam quidam de Parthis tradit, hoc pacto: οἱ δὲ Πάρθοι τὰς κεφαλὰς τῶν θηρίων ἀρμόσαντες τοῖς κράνεσιν, ἐχρῶντο τοῖς τῶν θηρίων χάσμασι: Parthi capita ipsa ferarum galeis adaptantes, utebantur earum rictibus. Et Stautius.

— Ore ferarum

Et rictu horrificant galeas.

Pyrrhum Epyrotarum Regem in galea cornua hircina gestasse, autor est Plutarchus in ejus historia: Τὴν σεφάνην

H 2

ἢ διά-

ἢ διάσημον τὸ κράν ᾧ ἦν, ἀφελῶν ἐδοκέ τι τῶν ἑτέρων.
*Apicem quo insignis & cognobilis galeaejus erat, amicorum alicui
 auferens, ei tradidit. Per σεφάνην verò, coronam auream
 aut Regiam eum non denotare; sed cornua saltim hircina,
 quæ ipsi propria erant in galea, mox docet idem Plutar-
 chus. Εἰ γνώσῃ, inquit, τῶ τε λόφῳ διαπρέποντι, καὶ
 τοῖς τραγικοῖς κέρασιν. Agnitus fuit ab eximia crista & cor-
 nibus hircinis.*

Hinc ortum traxisse videntur familiarum antiqua illa
 digmata, apud nos adhuc in usu, qualia sunt Rosacrantzi-
 orum, Rónnouorum, Tottorum, Bildorum, Grubbo-
 rum, Ullstandorum, Braheorum, Lungorum, aliorumq;
 infinitorum; de quibus forsan alibi.

Cornubus prædita quoq; fuisse veterum Machina-
 menta quibus in oppidorum expugnationibus, muros
 hostiles quatiebant Romani, docet Propertius lib. iv.

*Dumq; aries cornu murum pulsabat aëno
 Vineaq; inductum longa tegebat opus.*

In nullos vero usus frequentius translata fuisse cor-
 nua, quam poculorum, infinitis antiquitatis probari potest
 testimoniis. Athenæus lib. 2. cap. 8. ex bovinis cornubus bi-
 bisse veteres, & Poculorum vices sustinuisse cornua multis
 probat, atq; ex eo patere putat, quod nunc etiam ubi vinū
 aquæ miscetur κέρασαι ajant, vasq; in quo vinum misce-
 tur Craterem appellant ἀπὸ τῶ κέρας quasi κράτης, ἀπὸ
 τῶ εἰς κέρας ἐγχεῖσθαι τὸ πόμα. Hinc & factum putat
 quod Dionysius seu Bacchus cornutus fingatur, utpote qui
 cornua habuit priusquam nasceretur, quibus perforavit
 crus Jovis patris sui, quo alludit Evripides

*ἔτεκεν δ' ἀνικα μοῖρα
 τέλεσαν ταυρόκερον θεόν.*

& Taurus à plurimis Poetis vocetur, taurinaque facie
 in Cyzico conspiciatur. Huc alluisse videtur Ovid. E-
 pist. 21.

Sume

Sume fidem & Pharetram fies manifestus Apollo
Accedant capiti cornua, Bacchus erisq; datus

Et lib. 2. de Arte Amandi;

Purpureus Bacchi cornua pressit Amoris

Nec diversus Tibullus lib. 2. Eleg. 1.

Bacche veni, dulcisq; tuis e cornibus uva

Pendeat, & spicis tempora cinge Ceres.

Hinc forsitan est quod Nonnus Panopolitanus Dionysiac.

lib. 12. Bacchum primum loco poculi cornu usum esse as-

ferat v. 20.

Καὶ δέρας ἄγνυλον εἶχε ἑοὺς κέρα.

Vestigium quoq; ejus extare putant apud Homerum lib. 8.

Iliad. v. 169.

δῖον ἐγκεράσασα πιεῖν.

Vinumq; cornu miscens ad bibendum.

Sed Diodorus cornua Baccho tributa vult, quod primus

fuerit, qui mortales boves aratro jungere, eorumq; mini-

sterio terram arare & profcindere docuerit. Quamvis &

sint qui cornubus Bacchi radios solares innui existimave-

rint; sed qua probabilitate non video.

Thracas poculorum loco cornibus usos fuisse locuples

testis est Xenophon lib. 7. Expedit. Delineaturus namq;

convivium, Sevtero apud Thracas celebratum; *Mutuo*, in-

quit, *se primum salutarunt, deinde κατὰ τὸν θράκιον νόμον*

κέρατα ὄντ προύπιον. Sic & Paphlagonas de quibus idem

lib. 6. *κατακείμενοι δὲ ἐνισβάσιν, ἐδείπνυν καὶ ἔπινον ἐκ*

κερατίνων ποτηρίων. Cum in grabbatis inter canandum discum-

berent ac biberent e poculis e cornu factis. Hinc Hermippus in

unguentis

ἐκ δὲ τῶν κέρατ' αὐμοὶ δὸς πιεῖν ἅπαξ μόνον.

Verum e cornu rursus semel tantum quod bibam.

Lycurgus Rhetor in oratione contra Demadem narrat

Philippum Regem eis quos benigne & amice excipere sta-

tauit cornu solitum esse præbiberi. In Triclinio ab Hiero-

onymo

nymo Mercuriali lib. 1. artis Gymnaſt. cap. 2. delineato, ex vetuſtiſſimo lapide qui habebatur Patavii in ædibus Rhamnufianis, etiam patet Romanos in convivii poculorum loco cornibus uſos. Inter reliquos enim quos in tricliniis decumbentes exhibet, & alios miniſtrantes, quidam conſpicitur cornu manibus elatius porrigens ut ei liquor inſundatur. Dicitur Ambroſius lib. de Helia & jeſtunio, vehementer invehitur in ſui ſæculi mores, quibus convivæ ſe invicem potando cornibus provocant, & ebrietati nimium indulgent. Labet ipſum audire. *Epulas dividenti, inquit, aſſiſtunt pueri coma nitentes ex gente Barbarica, ad hoſ uſus electi, per ſingularum diſtincti ætatum vices, cornu in medio vini plenum non epularis, ſed præliaris instrumentum buccinæ. Primum minoribus poculis, veluti velitari pugna præluſitur, ut tragediarum a-ctores, primo ſenſim vocem excitant, donec vino aperiant iter; ubi res calere cepit, poſcunt majoribus poculis. Vbi conſumata fuerint epule, putes jam eſſe ſurgendum, tunc de integro potum inſtaurant ſuum, ac ne immoderatum hoc arbitreris, meſura proponitur, certatur ſub iudice, ſub lege decernitur, Agonothetes illic furor eſt; hic ſi quis calicem convertat, urgetur ad potum. Quid quæſo moribus noſtris convenientius dici? quis Apelles vividioribus coloribus noſtros exprimeret helluones, hoc ipſo? Et paulo poſt. Per cornu etiam fluentia in fauces hominum vina decurrunt, & ſi quis reſpiraverit, comiſſum flagitium, ſoluta acies, loco motus habetur.*

Britannis boum cornua pocula ſuppeditaſſe lib. 1. Faſtor. Danic. cap. 18. docuimus ex Malmesburienſi & Cambdeno, quorum ille lib. 2. cap. 2. hæc habet. Pusei illi qui de Pusei nominati adhuc tenent per cornu majoribus olim à Rege Canuto donatum. Hic ex manuſcripto hæc refert: Ulfus Toraldi filius Eboracum divertit & cornu quo bibere conſuevit vino replevit, & coram altari Deo & B. Petro Apoſtolorum principi omnes terras & reditus flexis genibus propinavit.

Noſtrates verò iis uſos eſſe, clarius eſt quàm ut demonſtratione

tionem egeat. Hinc tot cantilenę quibus celebratur heroues multum est cornub. bibentes; hinc passim apud nobiles & literatos tot horum cornuū genera, magnitudine, ornamentis & materie discrepantia. Mihi inter reliqua hujus generis bina sunt, quamvis antiquitatem non adeo magnam sapiant, et leganter calata; quorum majus capit sextarios duos cum semisse, historiasque nuptiarum in Cana Galilęa, Judithę Holofernem decollantis, Joabi Absolonem persequentis, cum aliis nonnullis affabre excisis in ipsa cornu substantia, exhibet. Minus paulo plus quam dimidium capit Sextarium, calatura eleganti Pampinacea, Salvatoris effigiem juxta labrum ostentans, arte haud rudi signatam. Hujus meminit Johannes Cunradus Dieterichus in sua Diatribę, qui illud apud me vidit.

Saxo lib. 7. refert Reginam Sigari, Hagbartō jam ad supplicium patibuli properanti, cornu liquore potabili refertum porrexisse, quo curas lenire, & alacriori animo mortem subire possset, hisce additis hortatibus.

Nunc insolens Hagbarthe,

Quem morte dignum concio

Adjudicavit omnis,

Sitis fugandę gratia,

Ori dabis bibendum

Scypho liquorem Corneę,

Ob hoc metum refutans,

Vita supremo tempore,

Audacibus labellis

Lebale liba poculum etc.

Vellejus item in divulgatis Cantilenis lib. 1. cant. 8. corneorum ejusmodi meminit poculorum. Sic enim Haqvinus ex strage defatigatus.

Jeg er saa træt og modig/aff gandske Hjerte min:

Giffue det Gud Fader i Himmelig/ jeg haffde it Horn

med Bjn.

Heu labor immensus, fessos quam vellicat artus!
Quis mihi jam præbet cornua plena mero?
 In M. S. meo Lexico invenio: *A A *M P P A P *A R K N Y,
 cornu evacuavit, *M P A vel Y N P A Scyphos exhaurire
 notat auctori nostro. Maxima adhuc extant in Islandia ar-
 gento inaurato decora, quæ cum in memoriam Dei & a-
 micorum evacuari soleant, Y I M M *A R K vocare solent.
 Mysteriorum Poeticorum apud nostrates enodator
 mirandus Edda, capite sed fabula XXI cornu cuiusdam me-
 minit, quod GIALLAR HORN vocabant, hoc tanquam po-
 culo, Mimerus ex fonte sapientiæ liquorem quotidie hau-
 fit, quo se prolebat cunctos prudentia ut superaret. *A A
 A P Y, inquit, H A Y N P A A A R A B R N K M A A *A R K R P N P
 R N A A P N I M R N Y, P A R A A P N I *A R K R I Y N A A R
 B R N K K N Y. Fons Mimeri vocatur, qui cum plenus sit sapien-
 tia, ex eo bibit liquorem, quem haurit cornu GIALLAR-
 HORN dicto. Hoc verò cornu, non poculi saltim, sed &
 litui ac tubæ vices subiisse ex fabula xxx ejusdem Eddæ
 constat. Fingit enim Heindalerum Hviteasum, inter reli-
 qua cornu habuisse GIALLAR dictum, cuius sonus per uni-
 versum terrarum orbem exaudiebatur. *A A *A P N A
 T N R N A P A R I R P I A N M A A *A R K *M M A A P *M I R A A
 B M M I *A M I I A M A *M P A. Tubam habet GIALLA-
 R I cornu dictam, cuius sonus per omnes mundi angulos audi-
 tur. Capite LI. mentio fit cornu VITISHORN dicti, quod
 ab Ugarthilochus apponebatur Thoroni, cuius extremitas
 altera ad mare usq; porrigebatur, in quo exhauriendo fru-
 stra laborabat Thoro, prius enim evacuasset Oce-
 anum quam hoc cornu. Lege totam fabulam & ridebis.
 M P A P A A I *A M M A H Y A P A M Y A N I M M *A R K P A I R
 *M R P Y M N Y I R N N A A P R I Y Y A A P P N I M M A Y Y A A
 P R A Y H Y A M P H N H *A R M K N A P P A A P A R I *A A P.
Aulam ingreditur (ugarthilochus) jamq; VITIS (expiatorium)
cornu quod aulici exhaurire solent depromit; quod Pocillator Tho-
 roni

roni porrigit. Quid ac quale extiterit hoc cornu, docetur circa finem capituli sequentis, nos brevitati studentes, curiosos ad Autorem remittimus.

Sed nec communia taurorum cornua in pocula convertisse sufficiebat, *Vrorum* placuisse notat Plinius lib. n. cap. 37: *Vrorum cornibus*, inquit, *Barbari Septentrionales potant, urnasq; binas capituli unius cornua implent.* De *Samogithis* idem refert Sigismundus Baro de Herberstein, in suis rerum Moschovitarum Commentariis. Nec nostrates ab iis abhoruisse docet tertium quod possideo cornu, maximum, nulla quidem calatura infigne, sed aere deaurato tam in apice quam labro exornatum, pulchroq; ex chrystallo diademate paulo infra labrum spectabile, capit vero quinque Sextarios.

Tale fuisse videtur illud quod Saxo lib. 5. in Britannorum Regis aula, cultu regalis magnificentia instructa, fuisse memorat, verum *bubalinum*. *Nec bubalinorum cornuum, quibus potio promeretur, usus aberat*, inquit lib. 3. Pluribus ornamentis ubi conspicua, inter thesauros habita & reposita sunt. Quod docet idem noster Historicus lib. 8. ubi divitias & thesauros Ugarthilochi enumeraturus & hæc profert: *Hic adiacebat ingens bubali cornu, exquisito gemmarum fulgore operosius cultum, nec calaturæ artificio vacuum.*

Philostatus in libro de vita Apollonii Thyanei, ubi docuisset Regum pocula olim fuisse cornea, addit in vicinis locis Phalidos fluvii *Asinos esse, qui unum in fronte cornu gerant*, quo cum Elephantis fortiter pugnent. Ex illorum v. cornibus Indos pocula conficere, asserentes quod qui ex tali poculo biberit, eo die nullo morbo, aut vulneris dolore, aut ignis flamma offendi, nec veneno intoxicari possit. Idem ferme asserit Ælianus lib. 4. de hist. animal. cap. 52, cuius verba adscribere lubet, cum rarum illud animal pluribus delineet. *Sylvestres Asinos, equis magnitudine non inferiores, apud Indos nasci accepi, eosq; reliquo corpore albos, capite v.*

K

pur-

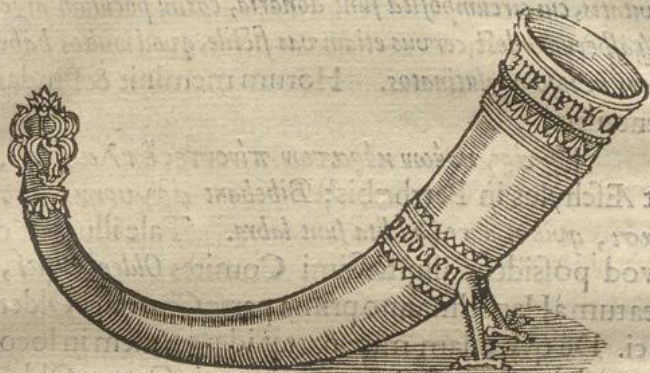
purpureo, oculisq; cyaneis esse, cornuq; in fronte gerere, sesquicubiti longitudine, cuius superius puniceum, inferius autem album, medium vero planè nigrum sit: ἐκ δὲ τῶν δὲ τῶν ποικίλων κεράτων πίνευ Ἰυδῆς ἀκρω, atq; non omnes quidem, sed potentiores, eaq; ornare auro, ut brachia solent. Ex hoc cornu bibentem, ab insani- bilibus morbis tutum fieri, neq; eum ipsum convulsionibus corripi, neq; sacro morbo tentari, neq; venenis ullis ferunt. Quin etiam si quid prius pestilens biberit, tum id evomere, tumq; ad sanitatem redire. Hinc est quod Mercurialis lib. i. variat. Lect. sibi ve- rissimile videri ait, veteres cornubus pro poculis usos fuisse, tum ob rudes eorum mores, tum fortasse quod putarent inde potandi maiorem securitatem accedere.

Bestiis ex cornubus potum etiam præbuisse veteres, colligere mihi videor ex Plinio libr. xxxvi. cap. v, ubi ope- ra ab Arcesilao nobili sculptore elaborata recenset. De eo hæc refert. Arcesilaum quoq; magnificat Varro, cuius se marmo- ream habuisse Leenam tradit, aligerosq; ludentes cum ea Cupidines, quorum alii religatam tenerent, alii è cornu cogerent bibere, alii cal- cearent soccis; omnes ex uno lapide.

Crescente luxu, cepere primum cornuum labra metallis obducere, aliaq; ornamenta ex iisdem addere. Inaurato ære obductū est labrum & extremitas ejus cornu quod ex Uro possideo. Theopompus Philippica secunda autore est Re- ges Pæonum pocula ex cornibus facere solitos, quibus labra vel auro, vel argento operiebant, quippe cum egregiæ ma- gnitudinis boum cornua apud illos nascantur, atq; ita ut vel tres, vel etiam quatuor choas capiant.

Argento deaurato exornatur Mediocre illud, quod dono clarissimi & Reverendi Viri, Dn. D. Jacobi Matthiæ, Regiæ Majest. à sacris, affinis mei honoratissimi possideo. Præ- terquam enim quod labrum coronâ cingatur eleganti, hanc ostentante inscriptionem MATER DEI MISERE- RE MEL, in medio cingulum habet argenteum duobus pedibus aquilinis dotatum, ut illud fulciant, ne seposi- tum

sum cadat: apex flore deaurato coruscat, sub quo statua
D. Georgii ex eodem metallo, liquoris capit sextariū semis.

Fuit qui hoc cornū, non bovinum, sed *Gryphis unguem*
esse arbitratur. Cui assentiri etsi non potuerim; cum
maxima pars illorum, qui historiam avium naturalem per-
secuti sunt, Gryphes pro avibus fabulosis, & in rerum natu-
ra non existentibus, habuerint. Suae tamen opinionis fau-
tores eum alios habere, demum animadverti: ita enim Ges-
nerus in historia avium lib. 3. pag. 523. de Grypei: *Memini ego*
me videre apud aurifabrum in civitate nostra, cornu nigrum leve &
in summo aduncum, serè ut in Rupicapris, triplo serè crassius, cuius
labris argentum inducturus erat Aurifaber, ut pro poculo mensis ad-
hiberetur. Id forte bovis alicujus peregrini, ut quem Indicum vo-
cant, aut bubali cornu erat: ille verò pro Gryphis ungue acceperat.
Goropius quoq; refert, Reginam Hungariae Mariam, Ca-
roli V. Caesaris sororem, cuius ipse Medicus fuit, inter po-
cula sua habuisse cornu quoddam nigredine splendens, do drante
longius (eandem ferme longitudinem meum obtinet) quod
ajebat unguem esse Gryphis, quamvis ipse ex cornu aliquo fictitium
fuisse existimet. Artifex certe qui meum reparavit, non vul-
gare esse cornū ajebat, quod more aliorum cornuum po-
lituram splendentem admittere noluerit.

Deinde ex solido argento cornua elaborarunt, quibus
ulos

illos fuisse Athenienses refert Athenæus lib. ii. cap. 37, idq; ex rebus publicatis ita constare ait: *Ex columna quæ est in arce civitatis, cui circumposita sunt donaria, cornu poculum argenteum atq; asperum adest, cervus etiam vas fictile, quod multos habet cotyliscos in ipso agglutinatos.* Horum meminit & Pindarus in centauris,

Ἐξ ἀργυρέων κέρατων πίνοντες ἐπλάζοντο.

Et Æschylus in Perthæbis: *Bibebant ἀργυρεῖα τοῖς κέρασι, quibus aurea addita sunt labra.* Tale illud est cornu quod possident Illustrissimi Comites Oldenburgici, delineatum à Hamelmanno prima parte Chronici Oldenburgici. De quo etiam mira narrat idem eodem in loco; hac fermè serie: Otto primus ejus nominis, Comes Oldenburgicus &c. Venationibus, impensè deditus, cum quodam tempore comitantibus aulicis suis in silva *Bernefurholtz* dicta venationi incumberet, & feram solis persequeretur usq; ad *Dsenberg*/ eqvo infidens albo, canes venaticos convocaturus in montis quæviit cacumine. Æstivi caloris intemperie & labore fessus, frigidioris potus haustulum quo sitim levaret, impensè exoptavit. Mox ruptis montis *Dsenberg* altioribus crepidinibus, apparuit ei virgo forma liberali, pretiosis induta vestibus, coma per humeros sparsa, corollam capite gestans, cornu argenteum deauratum affabre elaboratum, variis signis, characteribus & emblematis decorum, liqoreq; refertum, manu tenens, quod Comiti blande obtulit, simulq; rogavit hoc necdare sitim ut sedaret. Accepit cornu Princeps, aperuit, liqorisque substantiam visu pertentavit; quam cum turbulentam, minusq; sibi gratam animadvertisset, bibere recusavit. Illa verò, Bibe intrepide, ait, mea fide, haud oberit haustus, sed potius Tibi tuisq; magno erit emolumento. Si enim quod offero biberis, familia Oldenburgica perpetuum florebit. Tibi tuæq; posteritati bene erit: sin secus, discordiæ, lites & dissensiones domum tuam turbabunt,

totaq; familia pessum ibit; Parere dictis haud consultum, judicans Princeps, liqvozem omnem à tergo effudit. Quà verò ejus portio eqvum cui insidebat tangebatur, pilis spoliabatur cutis, glabraq; reddebatur. Hæc videns virgo, cornu sibi reddi postulabat. At ille concitato calcaribus eqvo, ad suos evolavit; non sine terrore rem gestam exponens, factiq; testem argenteum ostentans cornu. Virgo interea disparuit. Adservatur adhuc Oldenbùrgi inter thesauros Comitum & petentibus monstratur. Contigisse verò hæc narrat Hammelmannus circa annum CMLXXXIX. dicti quoq; cornu effigiem citato loco in Chronicis delineari curavit. Simile quid vulgò apud nos narratur de cornu, quod nobiles quidam possidere dicuntur; sed apud paucos fidem obtinet narratio.

Aurea demum cornua fabricari curarunt Reges & Principes. Eorum, quod sciam, primus meminit Sophocles in Pandora,

Πρόντι χειροτάων κέρατα.

Tale jam redditum est Illustrissimi Principis nostri Christiani Quinti, quod hæctenus delineavimus.

AVREI CORNU USUS.

Quibus sic in genere de cornubus fusius discussis; non possumus quin statuamus *Buccinae* vices in bellis subisse aureum nostrum cornu. Attestatur fabrica, testatur materia, testatur locus ubi inventum. Dum primum in auras extractum, amplo satis dotatum erat foramine in apice, per quod flari commodè posset, oblongum præterea est & strictum tubarum in modum; quod si poculi partes supplevisset, pro ratione proportionis amplius omnino ut fuisset necessum est. Interior præterea illius lamina, duriori constat auro, quam exterior, ut contusionibus resisteret melius & reboaret fortius. Flatus namq; per mollius protrusus metallum, nec adeò distinctum, nec tanto cum impetu, sonum

explodit. In via arcta & angusta inventum, per quam ejus possessor in fugam forsitan coniectus, dum ab hostibus arctius premeretur, ruptis vinculis quibus corpori alligabatur, illud amisit; atque sic ab insequentibus conculcatum, terræ ac lito altius quoque infixum, ibidem relictum est, cæno ita indies magis magisque obrutum, donec casu jam in lucem productum. Nisi forte res ita se habeat, ut in calce hujus discursus dicam. Reget forsitan quispiam, ansulis destitutum, per quas trajecti funes vel cerasbola illud corpori alligarent. Manibus namque in bello semper gestare non potuit, qui arma tractare, hostique resistere tenebatur. At harum vices supplebant internodia & prominentes circuli, inter quos commode ligari lora potuerunt aut funes alii, quibus indigere videbatur. Et hæc forsitan causa fuit cur exciderit & perierit, strictius namque ejus corpus coercuissent ansæ. Concludimus igitur, quod

Hæc tuba terribili sonitu Tarantara dixit.

Poculum non fuisse olim, universa ejus evincere videtur structura, ventre enim procul dubio fuisset ampliori, nec in eam longitudinem productum. Interior præterea lamina ex eodem constitisset auri metallo cum exteriori, imò nobiliori; ut potus ex eo vim cordialem acquireret majorem, ac inspicientibus color esset gratior. Sed omnium evidentiissime hoc evincit, foramen in apice existens, per quod commodè flare etiamnum quis potest, nullo epistomio olim obturatum. Poculum enim si fuisset, liquor ei infusus continuo eodem impetu per illud effluxisset. Nec est quod existimes extremitatem violenter à puella abruptam, cum maximo illud è terra extraheret nisu, siquidem aliquot ejus annuli se à lamina interiori separarunt eodem impetu. Res si ita se haberet ruptionis & fractionis inæqualitate extremitatum, relicta aliqua fuissent vestigia; molle & ductile auri metallum non commodè frangi sed potius flecti & incurvari se patitur; fracturam animadvertisset

let

set proculdubio inventrix, antequam violentius processisset & frustra collegisset. Jam verò in poculum quod fit conversum, nihil detrahit pristino ejus usui.

Venatoribus utile esse non potuit; boatum enim edit canibus insuetum, diversum longè ab eo, quem taurinam proferunt, dum iis canes convocantur. Ut nihil dicam de pondere & longitudine, quibus iis impedimento potius quàm usui futurum fuisset. Nec tantum thesaurum per dumetorum aspera, montium juga, silvarum invia, sine periculo, venatorem,

Silvarum canibus dum in via lustra pererrat deferre potuisse, quivis sanus facile intelligit.

Nullò præterea nititur fundamento, quod quidam ajant in sacrificiis usum obtinere potuisse, ad populum convocandum. Ubi enim hoc aut scriptum aut pictum: consule Saxonem, consule vetustissimos de rebus Danicis scriptores, ne gry quidem invenies, quod huic opinioni favere queat. Quæ veterum Danorum fuerit olim sacrificandi ratio, libro primo Monumentorum Danicorum ex probatis autoribus delineavimus; hætenus nullibi invenire potuimus, ad convocandum populum Runas nostros usos fuisse cornubus aut tubis.

Alias quidem nationes in sacris usas fuisse tubis (non verò cornibus) strictè sic dictis, ex ære, canali ad exitum latiori, concedimus; non verò Danos. Hinc Festus, Armilustrium festum, quo res divinas armati faciebant, non sine tubarum cantu celebratum asserit. Et Calpurnius in Eclogis,

Inter sacra tubas, non inter bella sonare.

Si alios in sacrificiis usus habuisse rentur, proculdubio liquori aut balsamo excipiendo destinabunt, ut quemadmodum Romani *libabant*, hostiis integris & solidis vel illarum partibus aræ focoq; impositis & in ignem coniectis, è vestigio liquores quosdam, ut vinum aut oleum superfundendo,

dendo, ita & nostrates fecitasse putent. Non animadvertunt nostratium holocausta parum aut nihil habuisse commune cum Romanorum sacrificiis. Nec apte aut rationi consonè quis dixerit, omne quod Romanis in usu fuit quò ad sacra; nostratibus convenire. Imò Stuckio de sacris si credas. *Cyatho non utebantur in sacrificiis neq; cotyla, sed cratera Diis statuebant, non argenteum, neq; lapillis distinctū sed ex terra Coliade. Hunc quoties implevissent, libantes Diis ex phiala, vinum postea fundebant Cymbio nuper mistum tingentes. Ex Crateris vina in minorā fundebant pocula Homero δέπαιδα dicta.* Vides de cornubus verbum nullum, multo minus de aureis. Negrè expressè argento aut lapillis ornatum fuisse cratera, quanto magis auro. Imò quis crederet aureum penitus? Crateris, pateris, sympuviis, sympulis, catinis, guttis, cyathis, rem divinam faciebant veteres, non verò cornubus, ut docte probat Stuckius in descriptione sacrorum gentilium, pag. 134. Quin moles & capacitas aurei nostri Cornu, ab hujusmodi usu prorsus abhorre videtur, ut si nil aliud esset, hæc abundè evincerent eo traduci non posse.

Regum inunctionibus illud qui deputarunt, proculdubio permoti sunt loco à nobis supra citato ex 1. Samuelis cap. 16. v. 1. ubi Samuel cornu suum oleo implere jubetur, ut Davidem in Regem more populo Judaico consueto inungeret. At nondū à quoquam demonstratum, eundem extitisse ritum Reges Danos inaugurandi, per unctiones, quo inaugurabantur Israelitici. Aliud nos docet Saxo noster, vir antiquitatum nostrarum, si quis alius, callentissimus. *Lecluri Regem veteres, inquit libro 1, affixis humo saxis insistere suffragiaq; promere consueverunt, subjectorum lapidum firmitate, facti constantiam ominaturi.* Idem totidem ferme verbis repetit Crantzius. Certe non tanta pompa, tanta solemnitate, tot adhibitis symbolis olim creabantur Reges, ut jam fieri consuevit. Prisca simplicitas paucis contenta, potius egregiis facinoribus quam externa pompâ se regio throno dignam

dignam reddidit. Ratum igitur nobis esto, Aureum hoc Serenissimi Principis poculum olim buccinam aut tubam fuisse, non vero poculum.

POCULORUM GENERA.

Cum verò jam in poculi usum sit traductum, variaque extiterint veterum pocula, à figura externa & ornamentis appellationem sortita; quò commodissime referatur, descripiendum.

Caelata olim vocabant pocula & yasa, quæ signis eminentioribus, intus extrave expressa erant. A cælo quod est genus ferramenti quod cilionem vel celtem vocant, aut tore Isidorus. De his Silius Italicus lib. 10.

Non una ministris Turba gregis, posuisse dapes, his addita cura

His adolere focis, his ordine pocula ferre

Nec non et certis, struitur sic aspera mensa

Pondere caelati fulgent antiquitus auri.

Virgilius in *Aeneidos* in eundem sensum,

Ingens argentum mensis, caelataq; in auro

Fortia facta patrum.

Ad caelata itaque pocula cornu nostrum referendum esse existimo; eoque magis in opinione mea confirmor, quod videam Staium caelatum poculum delineare iisdem ferme angvium & serpentum figuris, quibus nostrum constat.

Sicille in *Thebaidum*,

Tenet hoc operum caelata figuras

Aureus angvicomam, praefecto Gorgona collo

Ales habet.

Caelaturam verò nostri cornu, rudiorum esse, quid mirum? cum Plinii saeculo nullus inventus sit artifex, qui auri caelatura claruerit. Sic enim ille lib. 33. cap. 12. *Mirum in auro caelando inclaruisse neminem, argento multos, maxime tamen laudatus est Mentor.*

Inter *Sigillata* etiam locum inueniat. *Sigillata* enim ea dicebantur, quæ simulachra Deorum vel Herouum, vel alterius rei continebant. Græci δὲ ἀλμάρια & ἀλμαρία, item εἶδη Σεῶν appellant. Quo sensu Cicero in Verrem actione 6. *Cum sederem domi tristis, accurrit Venerius iubet me scyphos sigillatos ad prætorem statim adferre.* Quia huiusmodi sigilla vasis & scyphis illigabantur calatorum & vasculariorum artificis, ideo sigillata dicta fuerunt. Statuas enim quæ infra humani habitus staturam sunt, uersas omnes signa vocatas fuisse, testis est Pompon. Gauricus cap. 2. de Symmetria. *Sigilla* uero quæ intra minimam hanc erunt portionem, cubitalis palmarisq; altitudinis, vel etiam quantum fieri poterunt tantilla, hoc est parua signa.

Ad ἀποδῶν classem etiam retulero: sic dictorum, quod fisti & collocari non possunt, utpote pedibus & fulcris destituta. Ab eo igitur qui ea capit, liqore plena, vel manibus semper tenenda, vel exsiccanda, ni sit qui subleuet.

Hospitale jam redditum, utpote quod peregrino & hospiti primum aduenienti, quem hoc honore dignatur Princeps, necessatio exhauriendum proponatur.

Crustatum deniq; dixero, eo quod interior ejus lamina, pluribus crustis, annulorum forma exterius tegatur. De talibus Cicero in Verrem: *Cybirata* fratres vocantur, pauca ibi probant, quæ probarunt, iis crusta aut emblemata detrahantur. Sic Haluntini excusis delictis, cum argento puro domum redierunt. Hinc *Crustarii* dicti, quorum artificio vasa crustis illigabantur. Vide Turnebum aduersar. lib. 8. cap. 10. ubi inter reliqua & hæc habet: *Crustas & Emblemata* nominat Cicero vasorum ornamenta, inter quæ videtur interfuisse, quod *Crustæ* telioria quædam erant, & tanquam bractea quædam illis, & laminae inductæ, inauratæq; Emblemata preciosiora erant & operis exquisitioris, exemptiliæq; erant, cum illigata essent vel affixa: crustæ autem etsi reuelli poterant, tamen firmitus inhaerebant. Hinc facile quispiam etiam collegerit ad *Emblematica* referti quodque posse.

M

Sed

Sed quid nostrum cornu crustatum, suis nobis notet
crustarum sigillis, altioris est indaginis, nec certo quis facile
demonstraverit. Nobis in tantis tenebris & tenebris
divinare si quid licet, salvo meliorum judicio, paucis men-
tem aperiemus.

EMBLEMATUM ENODATIO.

Cornua olim dignitatis, potentiae, fortitudinis, imperii
perii & autoritatis apud omnes gentes extiterunt insignia,
etiam in sacris ipsis, unde ista Samuel. 2. v. 18. *Exaltavit cor-
num in Domino, exaltatum est cornu meum in Domino. v. 10. Do-
minus judicabit fines terras, & dabit fortitudinem Regi suo, & sub-
limabit cornu Christi sui.* Et apud profanos quoque eodem ge-
nere collinat Horat. in Epod. inq. uens

*Namq; in malos acerrimus
Parata tollo cornua.*

Et Plautus in Pseudolo Act. 4. Scen. 3. v. 5.

Ne in re secunda nunc mihi obvertat cornua.

Hinc non mirum, quod Reges & Principes cor-
nea sibi elegerint pocula, vel ex argento & auro in cornu
formam elaborari curarint scyphos, potentiam, majesta-
tem & autoritatem suam etiam inter ipsa pocula declaraturi.
Eleganter enim Carolus Paschalius coron. lib. 10. cap. 4.
*Cum regum & sublimium hominum sit potentia in hoc hominum ge-
nere, per effigiem cornu significatur summa illa cuius in omnia im-
perium est, potentia & autoritas.* Et paulo post. *Nulla causa
est quapropter quisquam miretur si cornu censetur inter praecipua
symbola regiae sublimitatis. Si ipsum inter Diademata & coronas
locum invenit.*

Hac namque causa esse videtur cur florentissima Respu-
blica Veneta, inter alia summe potestatis insignia, quibus
Ducem suum exornat, ut paludamentum gladius, sceptrum,
etiam cornu esse voluit, quo coronae loco, caput ejus tegunt
quoque tectus in solemnitatibus majoribus incedit, lucem di-
vinam & potentiam insuperabilem denotaturi.

Verum cur quædam ex iisdem cornubus, in quo
 cœsu aureum nostrum est, peculiaribus insigniverint Em-
 blematis & Hieroglyphicis, dispiendum.
 Sunt qui arbitrentur *fortuito* ferre hæc esse, ab arbi-
 trio artificis dependentia, nihil significantia; sed ornatus
 tantum gratia addita, nequaquam eo fine, ut reconditum
 quid sapiant, & mysticis spectatores admoneant. Non dif-
 fiteor quandoq; talia inveniri in poculis & aliis monimen-
 tis ornamenta: Sed de nostro hoc aureo cornu si loquan-
 tur, vehementer falluntur: ita enim sunt comparata, in eo
 sigilla, ut non possint non quidpiam indicare. Cur eadem
 figuræ bis quandoq; repetita? Cur aliter atq; aliter disposi-
 ta? Majoribus nostris in more positum animadverto, cum
 aliquid ornatus saltim gratia, sive cornubus, sive lapideis
 monumentis mandare voluerunt, plexibus pampineis, gy-
 ris, labyrinthis & intricatissimis linearum circumvolutio-
 nibus id præstare. Cum verò memorabile quid ac mysti-
 cum, præter literas, animalium & hominum figuras, variè
 dispositas, appingere. Quod evincunt, tot in saxis & cauti-
 bus incisa Emblemata, memoriæ defunctorum deputata;
 tot in aulis & cornubus acie picta & sculpta Hieroglyphi-
 ca; consule, si lubet, saxa *Hunestadensia*, *Iellingensia*, aliaq; de
 quibus in nostris Monumentis Danicis pluribus disserui-
 mus. Nullam verò gentem, tam barbaram, nullamq; æ-
 tatem tam ab omni cultu remotam, tantisq; ignorantia te-
 nebris involutam reor, ut non aliquis sapientiæ radius, vel
 per nubes emissus, eam vel sublustri refractioq; lumine, illu-
 strarit. De reliquis ut taceam, eaq; non memorem quæ
 Iornantes de Zamolxe, Zeuta & Dicenæo, per quos gente
 nostram, Gothosq; præclaris Philosophiæ præceptis imbu-
 tos docet: quousq; in rerum Naturalium scientia moriq;
 disciplina pervenerint nostrates, abundè testantur libri in-
 usitatae doctrinæ *Edda* & *Scalda*, tanta ænigmatum, allego-
 riarum & mythologiarum copia ludentes, resq; præclaras

abstrusis involucris tegentes, ut rarus sit inde qui se jam extricaverit. Majores nostros omnium disciplinarum ignaros qui statuunt, legant quæ Runæ, quæ Scaldri saxi mandarunt, aptè singulis annexa interpretentur emblemata; quin in nostram faciles sint concessuri sententiam, non dubito.

Cum verò inter eos qui ex professo se huic studio dedere, ut non minus rerum Naturalium inquisitioni, quam animorum culturæ vacarent, doctrinæ suæ propagandæ studio tenerentur multi, illisq; ea defuerint media, quibus nos, divino favore, jam gaudemus: saxa, cautes, ligna, ossa, metalla, suis notis dotarunt, (ut fufius, à nobis cap. 25. Literaturæ Danicæ ostensum) quæ quod voluerunt, Religionem in primis, & sacra sua spectans, animalium aliarumq; rerum figuris exprimerent. Et cum cautes, cum ossa, cum cornua, cum ligna ejusmodi notis insignita, adhuc apud nos extant, quid vetat statuamus, aureum hoc Principis cornu, suis emblematis & notis præclaram exhibere Philosophiam, mores & sacra concernentem, quæ instructum esse oportet eum qui tali *κειμηλία* dignè gaudere discipit. Quemadmodum enim Ægyptii, aliiq; populi, ut ex Philone de vita Mosis, & Clemente Alexandrino Strom. lib. i. colligere licet; duplicem habuerunt scientias tradendi modum; alterum popularem & apertum, omnibus expositum, quo promiscuè necessaria tradebant, puta Geometriam, Arithmeticam, Astrologiam, Musicam &c. alterum verò arcanum & sacrum, Hieroglyphicum dictum, quo per symbola quædam, & ænigmata, gravissima quæq; suæ Theologiæ, Philosophiæ & Politicæ facultatis mysteria ac dogmata denotarent. Ita nostrates quoq; Runæ, duobus modis populum de rebus necessariis erudierunt. Planè & apertè, per litteras Runicas, de quibus fusè in nostra Literatura differuimus: tectè & Hieroglyphicè, per animalium figuras, aliarumq; rerum paradigmata, quorum vestigia adhuc, tam in

bino

N

reli.

relictis monumentorum Saxeorum rudibus, quàm in lignis, ossibus, cornibus & tapetibus acu pictis extant. Non igitur absone Causinus in Horum, *apud Ægyptios frequentius celebratam esse Hieroglyphicorum rationem asserit, sed latè deinde in alias gentes manasse.* Quin imò hanc scribendi normam, Septentrionalibus populis non fuisse ignotam, ibidem ostendere allaborat, Schytis quoq; & Æthiopibus. Ne quis existimet nos paradoxa proponere, dum nostratibus nostra tribuimus Hieroglyphica; imagines nempe & figuras ad aliquid significandum ex hominum arbitrio determinatas.

De Schyticis Hieroglyphicis, memorabile illud est, quod refert Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromat. ex Pherecyde Syrio. Idanturam nempe Schytarum regem, Dario qui Istrum trajecerat, bellum minantem, symbolum misisse, pro literis; murem, ranam, avem, jaculum, aratrum. Cum autem de his, ut erat consentaneum, exorta esset dubitatio; Orontopagus tribunus militum, dicebat eos tradituros imperium; conjectans ex mure quidem habitationes, ex rana aquas, ex ave verò aerem, ex jaculo arma, ex aratro regionem. Xiphodres autem contra est interpretatus. Dicebat enim nisi tanquam aves avolaverimus, aut tanquam mures terram, vel tanquam ranæ aquam subjerimus, illorum tela non effugiemus. Hinc nullo negotio colligere licet sua alias gentes etiam habuisse Hieroglyphica, ab Ægyptiacis diversa, nec eodem sensu sumpta; ut frustra apud eos desideres Canopum, Isidem, Osyridem, aliâq; ejus generis monstra. Hinc etiam notabis, Hieroglyphicorum non unam eandemq; esse interpretandi rationem, sed ex iisdem diversa, imò contraria quandoq; colligi posse. Quod hic Orontopagus & Xiphodres suo monstrarunt exemplo. Si igitur quilibet alia aut diversa ab iis, quæ nos jam ex Hieroglyphicis aurei cornu erui, produxerit, nobis non adversabitur, modo rebus & imaginibus consona attulerit.

Quid

Quid igitur vetat quin statuamus imagines, emblemata & statuas in aureo hoc cratere contentas, *Danica* nostra esse *Hieroglyphica*, ad mores informandos, politiam stabilendam, virtutumq; studium excitandum spectantes. Quod ut commodius ostendamus, sigillatim singulos annulos seu circulos lustrabimus, Hieroglyphica examinabimus, & quid probabiliter ex iis colligere nos posse speramus, brevibus indicabimus. Nihil sine ratione & probatorum autorum evidentibus testimoniis producturi.

CIRCULUS PRIMUS.

Circulus primus labro (Svidas κώδων vocat: κώδων, inquit, καλείται τὸ πλατὺ τῆς σάλπιγγος. Colon dicitur latior pars & os tubæ. Hinc Sophocles: χαλκός μὲν κώδων ὡς τυρσηνικῆς. Tanquam æreicodonis in *Tyrrenica*.) vicinus, major est & amplior reliquis; duplici quocirca datur emblematum & Hieroglyphicorum serie, quas utrasque eo directas arbitror, ut humanam miseriam ob oculos ponant, mediāq; ostendant, quibus ex ea eluctari, & tutum se reddere quivis valeat ab insultibus illorum, qui animum variis modis oppugnant, & ad illicita ac minus honesta pellicere conantur.

I. Emblema. Occurrit homo nudus in angustiis constitutus, manibus ac pedibus expansis, suam quasi miseriam deplorans, cum utrinq; a serpentibus in ipsum impetum facientibus, virusq; suum ejaculantibus petatur. Quo quid aptius humanam exprimere possit miseriam, non video. A dextris antiquus serpens Diabolus, assidue hominem vellicat, pravas cogitationes inspirando, ad mala perpetranda incitando, & in summum discrimen animi & corporis perducendo. A sinistris, serpens hostium corporeorum, spicula ac virus minatur; quibus utrinq; ita vellicantibus, non potest non externo habitu membrorumq; lineamentis, lamentum præ se ferre, opemq; implorare. *Serpente ve-*

teres perniciem, malum, terriculamenta, aliaq; ejus generis incommoda indicasse testis est Pierius lib. 16. Hinc Delphis apud oraculum serpens extabat, qui singulari certamine Apollinem provocare videbatur: quò nihil aliud designari voluit Plutarchus, quam perniciem saluti semper adversari. Per serpentem Pythonem, quem Apollo, canente Ovidio:

Mille quidem fodit telis & pluribus.

Veneri aegritudinarii vim & malignitatem designant quidam; quam sustinere homo in hac mortalitate sæpius cogitur. Quidam *Dæmonum genus*, cui, ut scribit Adamantius, dracones aliiq; serpentes ministrare perhibentur. Diodorus Siculus per serpentem voluminibus implicatum, *Malum* innui asserit. Eumenidum crinibus colubros implicatos fingunt Poetæ, præsertim Æschilus, (qui primus fertur hujus fabulæ inventor, teste Pausania) ut terrorem hominibus ingenerarent. Hinc legimus Tiberium Gracchum non sine causa timuisse, cum in galea quâ in bellis uti cõsueverat, angues offendit ova peperisse, fœtusq; jam formatos, paulo ante quam multitudine Quiritium oppressus interficeretur. Serpentes igitur nudum hominem undiq; petentem, miseriam in qua in hac mortali vita constitutus est, indicare reor.

II. Bestiæ humano capite, utrinq; asidet homo, manibus ad cælum porrectis. Per bestiam humano præditam capite, procul dubio, hominem vitiorum cæno immersum, & ad bestialitatem redactum insinuat, cui opem ferre asidentes conantur; à superis petendum auxilium gestibus docentes. Humano n. licet quis præditus sit capite & ratione, eam tamen pravaram cupiditatum appetitu obrui si sinit, reliquaq; membra, opera homine rationali indigna patrandò, bestiam si induant, non tam homo quam bestia dicendus. Hinc Adamantius hominem in libidinem prònum, non hominem, sed equum vocat. Homo utcunq; externè comptus & honoratus, sapientia destitutus, homo jumentum

mentum est, jumentis enim insipientibus per quam similis, quibus & phaleræ & auratæ non raro imponuntur bullæ, Servator ipse in evangelio *generationem viperarum* hominem maligno vocat ingenio, Matth. 3. & 12. Luc. 3. Homo viperæ dicendus.

Quotiescunq; enim accidit, ut ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorq; cupiditatis, nobilitatem animi corripit, opprimat, servitioq; addicat suo, propter turpitudinem obsequii, homo in belluam vertitur, ut recte ait Pierius lib. 4. Grata itaq; ut fiat Metamorphosis, utq; ad sanam redeat rationem, ope superum indiget, quam indefessè implorandam monent assidentes, habitu ad precandum composito.

III. Pravis resistendum inspirationibus innuit ille, qui telo vel hasta, irruentem abigit viperam.

Principiis obsta, serò medicina paratur

Cum mala per longas invaluere moras.

Nascitur exiguus sed opes acquirit eundo,

Quaq; venit, multas, accipit annis aquas.

Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas,

Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.

Hinc est quod Gregorius in Jobum cap. 20. ad hunc locum: *Caput Aspidum surget, & occidet eum in lingua viperæ,* asserat, quod per aspides, innuantur occultæ inspirationes spirituum immundorum, qui primo exiguis persuasionibus cor nostrum pertentant: sed per linguam viperæ fortes Diaboli tentationes.

IV. Luxuriæ, ingluviei & gulæ non indulgendum, monet vultur avidius impetum in piscem faciens, quem instigare quasi videtur à tergo serpens, capite & rictu facinus approbans. *Piscis* olim ganææ & popinæ symbolum fuisse ex multis liquet: Heraclitus omnem carnem corpus esse agebat, vel corporis partem, maritimarum verò vis tanquam anima compacta, gratiam & voluptatem illis comparasse. Hæc q; unica fuit, causa,

sofi

o

qua-

quare sacerdotes Ægypti maritimis abstinerint, piè caste-
que ut viverent. Cum enim delicias omnes averfarentur,
existimabant piscem & cibum, & condimentum esse.

Aliarum verò gentium sacerdotes, pisciosa loca Diis suis
consecrata finxerunt, ut ipsi soli piscium deliciis fruenterentur,
vulgò enim in iis piscari nefas erat. Hoc de Rhitis Atticæ
regionis sacerdotibus narratur, qui juxta Eleusinorum fi-
nes loca quædam delicatissimis piscibus referta, Cereri &
Proserpinæ sacra statuebāt, proinde solis sacerdotib. deberi.
Referunt Demosthenem cum Philocratium cupediariæ
impudicitiaeq; criminetur, eum ex auro proditorio, & scorta
& pisces commercatum accusasse. Hoc non ignoravit Hora-
tius, dum Iccium ob frugalitatem commendaturus, cibos
omnes deliciores, per pisces insinuavit, hæc proferens:

Verum seu pisces seu porrum & cape trucidas.

Id est sive lautiori sive parciore utaris victu. Vultarem verò
cunctis avibus voraciorem notat Epiphanius in suis expo-
sitionibus. *Quadragesima diebus cibo abstinet, inquit, quem cum
invenit, totidem se ex illo libris ingurgitat, ut quadragesimam absti-
nentiam, quadragesima ingluvie compenset.* Frugalitati igitur &
sobrietati studendum esse monet Emblemata; nec svavibus
serpentis venenati sibilis, se permoveri sinet quisquam,
aureæ frugalitatis ut transfiliat limites, & deliciis ac volu-
ptatibus se emancipet:

Habet omnis hoc voluptas:

Stimulis agit foventes,

Apiumq; par volantium,

Vbi grata mella fundit,

Fugit & nimis tenaci

Ferit icæta corda, morsu.

Inquit Boetius lib. 3. Metro 7.

V. Homo admirabundus quasi, in medio relictus, e-
andem fermè repetitam dolet fabulam, coercereq; videtur
avem (Milvium puto) piscem rapaci rostro petentem.

Hoc

Hoc verò quamvis eodem dirigi posse videatur, quia tamen & avis figura diversa, & piscis alius; si fugiendam Rapacitatem hoc nos moneri dixerò, nihil à ratione alienum produxisse spero. Veteres namq; Philosophi, Plato ejusq; interpretes, per ejusmodi aves, pisces tanquam tardioris & imbecillioris naturæ devorantes, eos qui avaritiæ studuissent, promptiq; ac parati essent ad imbecilliorum expilationes, rapinas & violentas tyrannides non solum denotarunt; sed & talium hominum animas in ejusmodi aves migrare, statuerunt. De quo Socratem in Phœdone disputantem consule. Plinius rapacissimam & semper famelicam esse hanc avem ait lib. 10. cap. 10. unde Poeta,

Qualis famelicosa seeta Milviorum

Cujus acuit postriduus famem clangor.

Quò alludit quoq; Aristophanes, quando eum *ικτίνα* vocat *παντόφθαλμον ἀεραγα τρεφών*. Insidiatur avibus domesticis, maximè pullis gallinaceis, & anserinis, quos imbelles & non repugnantes ex insidiis adoritur, & clandestino impetu suffuratur. Pueris cibum è manibus in ipsismet urbibus, carnes scrutaq; abluentibus, & pisces exenterantibus fœminis, sudaria sepibus, imò è virorum manibus, & quod amplius, sæpius pileos hominum capitibus, eo maximè tempore quo nidulantur: ut visum à se testatur Turnerus, vi audet eripere. Unde lepide Plautus in Pœnulo,

*Tunc sis me arde me voluptas: male ego metuo Milvium: mala
Illa bestia est, ne forte me auferat pullum tuum.*

Tyrannidem igitur, rapinas, subditorum emunctiones, aliaq; ejus generis vitia fugienda monet Emblemata: Nam

Qui sceptrâ duro sævus imperio regit,

Timet timentes, metus in autorem redit.

Utpulchrè docet Seneca in Oedipo. Hinc non inscite Claudianus:

Tu licet extremos latè dominere per Indos

*Te Medus, Te mollis Arabs, Te Seres adorent,
 Si metuis, si prava cupis, si duceris ira,
 Servitii patiere jugum, tolerabis iniquas
 Interius leges. Tunc omnia jure tenebis
 Cum poteris rex esse tui.*

CIRCULI PRIMI SERIES ALTERA.

I. Primi hujus annuli seriem secundam, cum prima convenire, statuarum & imaginum dispositio ostendit. Homo angvem unum à se abigens, imminentem à tergo alterum non sentit, antequam lædatur.

Circumspectos & in rebus gerendis cautos nos esse oportere, monet Emblemata. Ita enim nobiscum comparatum est in hac mortalitate, ut non uno premamur incommodo, sed undiq; hostibus cum cingamur, Argos esse decet, continuoq; vigilandum tibi est, ne cum uni restiteris, plures ex improvise te incautum à tergo obruant. Ferunt Herculem, (per quem veteres, tam animi quam corporis viribus præstantem denotarunt) mox in cunabulis angves truci dasse; innuere volentes eum qui ad magna & præclara natus est, mox à teneris voluptates extinguere debere; ut per reliquum vitæ cursum reliquis vitiorum angvibus cautius resistere discat. Quo spectat illud Siliii lib. I.

Ocyus ite viri & nascentem extingvite flammam

Ne seræ redeant, post aucta pericula, curæ.

Nam ut Plautus ait in Rudente:

Ille qui consultè, doctè atq; astutè cavet,

Diutinè ei uti, benè licet partum benè.

Voluptates & libidines per *angves* notari vel ex Plutarcho constat, qui memorabilem in eum finem allegat historiam, de scæmina Etolica impensius ab angve adamata. Noctu eam adire sœtus, puellæ corpori circumfusus, hac atq; illac illabens, illam nunquam, neq; ultro, neq; invitus lædebat; oportuneq; circa diluculum recedebat. Quod cum illi, quibus

bus

bus puella curę fuerat, intellexissent, eam alio migrare compulerunt. Serpens per triduum & quatrimum non adesse, sed diligenter accurateq; circumire, illam quęritans; quam ubi mox invenit, casu scilicet illi obviam factus, non uti solitus erat, mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insiliit, manibusq; primum, spira ad corpus adstrictis, caudę residuo scemora flagellabat, levem quidem iram prę se ferens, quę licet indulgentia aliqua permixta esset, castigacionem tamen aperte demonstraret. Sed hæc obiter, ut causa pateat cur per angves voluptates & illecebras notatas voluerint veteres.

II. Sequitur hominis in angustiis constituti eadem ferme icon, cum ea quam in primo expendimus Emblemate. Quę procul dubio nil aliud indicabit, quam id quod supra diximus. Imaginum verò harum repetitio notat ejusmodi monita nunquam satis inculcari posse, propter eorum tum necessitatem, tum utilitatem. Δις καὶ τρεῖς τὰ καλὰ. Sinistra casu an studio amputata num sit, vix dixerō. Quod si hoc, vult homini omnem præcisam esse elabendi oportunitatem, nisi maturę se expediverit, & manus victas vitis haud dederit.

III. Repetitur deinde secundum primę seriei Lemma: sed immutatum aliquantulum alioq; traductum. *Cynocephalus* enim ille, inter duos medius, obtorto collo trahitur ab assidentium altero; ab altero baculus ostenditur in spiras contortus, quo minitari repugnantem videtur. Hoc autem indicari puto, eos quos nec recta ratio, nec bonę leges, nec proborum exempla & cohortationes, in orbita honestatis continere possunt; justicię habenis & pœnarum baculo coercendos esse. Sic enim Solon apud Stoibeum serm. 9.

Αἰεὶ ἔτε λέληθε διαμπερές ὅσις ἀλιτρὸν
 θυμὸν ἔχει παντῶς ὁ ἐς τέλος ἐξεφάνη
 Ἀλλ' ὁ μὲν αὐτὴν ἔτισεν, ὃ δ' ὑπερον εἰ δὲ φύγωσιν.
 P Αὐτοὶ

Ἄυτοὶ μὴδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιᾶσα κίχῃ,
Ἦλυθε πάντως, καὶ τὰ ἀνάιτια ἔργα τινέσω.

Οἱ παῖδες τῶν ἡγεμόνων ὀπίσω.

Quod quidam ita interpretatus est: *Ceterum non semper latet in perpetuum, quicumq; scelerosum pectus habet, sed omnino tandem arguitur. Dat autem pœnas alius statim, alius in posterum. Et si videantur effugisse aliqui, neq; fatum ipsos Deorum invaserit: omnino tamen venit, atq; immeriti facinora luunt, vel liberi primorum aucthorum in posterum. Nisi enim pravi justitiæ & pœnarum repagulis coerceantur, periere mores, jus, decus, fides; ut Seneca ait in Agamemnone, &*

*Imminet armorum rabies, ferriq; potestas
Confundit jus omne manus, sceleriꝯ nefando
Nomen erit virtus, multosq; exhibit in annos.*

IV. *Bestia humano capite, piscem pedibus tractans, hominem notat suis indulgentem cupiditatibus, qui licet facie sit humana, bestiis tamen annumerandus venit, cum ratione sanâ neglectâ, libidinibus delitiisq; frena laxat. Per pisces namq; luxuriam, ganeam & libidinem notari, supra dictû. Vide quæ ad symbolum quartum, ordinis primi notavim⁹.*

V. *Otiï incommoda & pericula ultimum monstrat. Defes enim & otiosus assidue vitiorum telis petitur, venenatisque serpentis moribus se objicit. Otiium namq; pulverinar Diaboli vulgò jactatur.*

Otiium reges, prius & beatas

Perdidit urbes, inquit Horatius.

Ὅς πολλά Φνητοῖς ἢ σχολῇ ποιῆει κακὰ,

Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus:

Vt capiant vitium, ni moveantur, aquæ?

Hoc est quod vult imago serpentis, brachium & manum defidis, vellicantis.

E contra: *Labor omnia vincit*

Improbis & duris urgens in rebus egestas.

Hinc est quod Euripides in Heraclidis, teste Stobæo, serm.

xxix. virtutis semitam, per quam incedere solet, negotium & labores constituat; *ad' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθου.* Quod sequenti Emblemate pluribus docere nititur cornu nostrum.

CIRCULUS SECUNDUS.

Ut præcipua animi, circa virtutes, exercitia, prima symbolorum classe exhibuit cornu nostrum: ita secundo hoc annulo ea proponit, in quibus corpus honestè & commode occupari potest, quæq; ignavo otio pellendo in primis conducunt.

I. Lemma primum, *Equitationem* ob oculos ponit, quæ tanti semper à majoribus nostris facta, ut ferè omnibus reliquis corporis exercitiis sit prælata. De *Alanis* scribit Ravifius; adeò exercitatos eos fuisse equites, ut centum interdum miliaria uno cursu confecerint. *Schyta*, Hippocrate teste, libro de Aere, Aquis & locis, equis indefinenter vehabantur: unde partes generationi dicatæ in ipsis planè fuerunt enervatæ. Herodotus lib. i. *Lydos* equitatu adeò valuisse refert, ut Cræsus optaret, Jones equitatu venire oppugnatum Lydos. *Colophonios* equitatu strenuos fuisse memorat Strabo Geographiæ lib. xiv. Ubicunq; enim gentium bellum gereretur, quod aliter confici non posset, Colophoniorum equitum ope absolvebatur. Hinc vulgò natum proverbium *Κολοφῶνα ἐπέθηνεν*. Ad equitatum igitur non immeritò hortatur cornu nostrum, Principes præsertim & magnates, quibus equos alendi facultas est. Eum in finem *Salomon* rex quadraginta præsepiorum millia habebat equorum jugalium, & duodecim millia equitum, in Regum iv. mille quadringentas quadrigas, equos præterea ex *Ægypto* adducendos curabat in Regum x.

II. *Armorum tractatio*, homine, utraq; manu gladios ventilante innuitur. Alludit procul dubio, ad priscum nostratum armis ludendi modum, quo ita gladios utraq; manu tractabant, ut alter semper in aere, quasi pendulus libra-

retur, alter dextrâ alternatim exciperetur. At lege med *Handaxe* vocabant. Alexander ab Alexandro lib. iii. Genial. dier. cap. xxi. apud Germanos ludum extitisse refert, quo nudi juvenes inter gladios & infestas frameas se invicem jactarent, illasq; saltu transilirent illæsi. Instituti in armorum tractatione, assuescunt non expavescere congressum hostilem, vulnera, ferrum, sanguinem. Hinc olim Blondo teste lib. ii. de Roma triumphante, *gratuita fuit opera arma tractantium*. Nam alii jussi à Regulis suis, nomina armis profitebantur, ad specimen insitæ genti virtutis ostendendum: alii professi se pugnuros in gratiam ducis. Alios æmulatio, ut provocarent, aut provocati certamen non abnuerent traxit. Quidam qui disceptando controversias finire nequiverant, aut noluerant, pacti inter se, ut victorem res sequeretur, ferro decreverunt. Majores nostros ea religione arma tractasse legimus, ut *nihil facerent non armati*. Epulabantur armati, concilia armati inibant, pactiones armorum contactu firmabant. Armati etiam jurabant; vel armata dextra, vel super armis interdum honoratoris alicujus, vel propriis. Unde & *armorum ademptio*, apud omnes gentes gravissima habita est pœna.

III. *Venationis exercitium* ob oculos ponit ille, qui arcu & sagittis instructus, feram prosternere nititur. Cum nihil æquè corpus ad labores & animos ad resistendum hosti coroboret ac venatio attestante Xenophonte, de venatione, non mirum inter ea, in quibus principem exerceri honestè convenit, hic etiam poni venationem. Tali enim modo non desidia & computationibus vires corporis enervantibus; sed opportunis & pro temporis ac negotiorum ratione, venationis & aucupii exercitiis & oblectamentis, Persarum Reges in primis, animi corporisq; vires reficere solitos accepimus. Hoc nomine commendatur Alexander Macedo, Cyrus & alii, qui non ad saginam corporis, aut ad penum locupletandam: sed ut vires corporis, caloremq; natu-

naturalem, sanitatis ergo foverent & roborarent, volucrium ferarumq; historiam & naturam explorarent, agnitamq; posteris designarent, venationi & aucupii operam navarunt. Apollonius Thyaneus cum Phraotem Indorum regem de victu rogaret, responsum tulit; *sibi exercitationem sufficere, sed feras in venatione captas aliorum esse, quibus dabit: ut tradit Philostratus in vita Apollonii.* Eusebius de preparatione Evangelica lib. 8. cap. 5. asserere non dubitavit, *Atroces illas bestias exercitationis bellicae gratia divinitus productas.* Hinc est quod foeminae bellicosae huic etiam studio se dediderunt. Inter reliquas celebratur à Silio Italico Hasbites, de qua haec canit lib. 1.

Hæc ignara viri, vacuoq; affveta cubili,

Venatu & silvis, primos defenderat annos

Non calathis mollita manus, operatave fuso,

Diethynam & saltus & anhelum impellere planta

Cornipedem, & stravisse feras immitis amabat.

In nostro Emblemate notandum; arcu & sagitta instructum depingi venatorem feras petentem, non verò bombardam aut aliis noviter inventis tormentis bellicis. Quod de antiquitate hujus cornu testimonium præbet indubitatum.

Apud Romanos venationis quoddam erat genus, ad spectacula referendum, in quo posita in theatro ferae, ut Tygres, Elephanti & Leones, gladiatoribus congregiebantur usq; ad mortem & casum alterutrius partis. In hisce autem venationibus, soli conducti, aut damnati, aut ambitiosi ad ostentationem suarum virium adhibebantur, quoniam maximum vitæ discrimen imminebat. De his Svetonius: in Julio Cæsare. *Venationes editæ per dies quinque, ac novissimè pugna divisa in duas acies, quingenis peditibus, elephantis vicenis, tricenis equitibus hinc inde commissis.* Sed hæ venationes locum hic non habent, utpote quæ majori venatoris fiant discrimine, quam commodo. Venatio illa optima habetur, quæ equis, canibus & corporis viribus agitur, ut do-

cet Plato VII. de Legibus, quamvis piscationem & aucupium improbet. Xenophon in primo Pediae ait venationem Persis videri verissimam meditationem rerum bellicarum, qua etiam affvescunt frigora & calores tolerare. Exeuntes autem in venationem non prandent, donec finita sit.

Festa venatrix Dianae ob venationes Romae sacrata XI Calendar. Septembris ex Calendario constat Romano.

IV. Vir grandævus, barbatus, sacerdotali habitu, cornu manibus tenens, ad mediocritatem in omnibus servandam & hilariori quandoque; potu curas animi levandas, hortari videtur, dum cornu mulso repletum equiti porrigere tentat. Ut enim exercitatio vehementior, corpus frangit, calorem nativum dissipat, vires exhaustit: ita mediocris & cum modo facta; idem roborat, calorem dissipatum revocat, vires, exhaustas restaurat, omnibusque; commoda & opportuna. Quies quocirca quandoque; laboribus interponenda. Nam, ut Poeta canit:

Quod caret alterna requie durabile non est:

Hæc revocat vires fessaque; membra levat.

Cibo quinetiam & potu exhausta refarcienda. Quod prudens hicce senex, medicum & sacerdotem agens, svadere suo cornu videtur.

Athenæus lib. 5. refert Amphiaraum cornu manu gestasse, ως τὰ ἐνύπνια διὰ τῆς ἀληθῆς ἀνάγων, ut vera somniaret. Somnia enim vera per cornu: falsa per ebur proficisci docuerunt veteres. *Audimeum somnium*, inquit quidam apud Platonem, sive per cornu venit, sive per ebur. Quod hisce expressit Virgilius 6. Æneid.

Sunt geminae somni portæ, quarum altera fertur

Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris

Alteræ candenti perfectæ nitens elephanto.

Hinc vera somnia Aristides vocat, commemoraciones venientes per cornua, splendidiores omni elephanto. Vide quæ supra de somni cornubus à nobis annotata. Hoc sensu, innuere

for-

forſan vult Emblemata, poſt corporis exercitia, aliquid animo tribuendum, lectioni, ſtudiis, hiſtoriis aliſq; regimini principum commodaturis, ut ex iis tanquam ſomniis per cornu delatis; quid facto opus, erudiamur.

Obſervatu haud indignum, quod cum omnes reliquæ hujus cornu ſtatue quæ homines repræſentant, nude ſint, ſine veſtibus: nuditatem præculdubio & infirmitatem noſtram in honeſti & virtutis ſtudio ut repræſentent, hæc ſola veſte talari & capitio cum ſymate oblongo in humeros propendente donetur. Ut quales eſſe debeant aliorum Doctores & Magiſtri oſtendat; virtutum nempe, ſcientiæ & pietatis teſti indumentis. Barbata quoq; eſt, ut ſapientiam & prudentiam in eo requiri doceat. Cornu verò quod manibus tenet, cum in apicem acutum terminetur, atq; ita manibus præhendatur ut liquorem continere & exhibere poſſit, potius cum poculo, quo corporis exercitiis deſeſos recreare velle videretur ſenex, quam cum tuba aut buccina affinitatem habet. Obiter etiam hic nota, quo habitu tum uſi ſint Runæ, Scaldri & Sacerdotes noſtrates, cum hoc cornu fabricaretur.

CIRCULUS TERTIUS.

Omnia hujus circuli emblemata, eò directa eſſe videntur ut bellorum atrocitatem, feritatem, calamitatem & incommoda ob oculos ponant; quò ejus ſceditate deceriti principes, non temerè, ſed gravibus ſaltem de cauſis & coacti ſe ejus retibus implicent. Nam, cum primum, canente

Petronio:

Intremuere tubæ, ſciſſo Discordia crine

Extulit ad ſuperos ſtygium caput: hujus in ora

Concretus ſanguis, contuſaq; lumina flebant.

Stabant irati ſcabra rubigine dentes,

Taba lingua fluens, obſeſſa draconibus ora,

Atq; inter, toto, laceratam, pectore, veſtem

Q 2

San-

in I. *Sanguineam, tremula quatiebat lampada dextra.* *Homini*
 Homo hominem mactans & crebris vulneribus con-
 ficiens; immanitatem adversariorum & hostium ostendit;
 & nescio an alludat ad priscum morem nostratum, quo
 devictis hostibus ut a gruis facerent; eosq; majori ignomi-
 niâ afficerent, prostratis gladium circa scapulas ad spinam
 dorfi adigebant, costasq; amplissimo facto vulnere, utrinq;
 à spina separabant; quæ ad latera deducta alas repræsentab-
 ant aquilinas. Hoc genus mortis, vocabant *Aquilam in*
dorso alicujus figurare. Sic Saxo lib. ix. Histor. Danic. de Hel-
 la à Sivardo & Biornone occiso; *Compræhensis* inquit, *ipsius*
dorsum plaga Aquilam figurante affici jubent, sævisimum hostem
atrocissimi alitis signo profigare gaudentes. Olim etiam *Bræ-
 RþPif*. ut in Ormsagu: *ARYNK BRNIAKI AY RIPI*
BRÆRIPIT A BAY BRNIA AY NYK A RIPIK PRA
**RNPPIKNY AY PRA ÞAR N I NIKPNY.* Ormerus e-
 vaginato gladio in dorso *Brusi Aquilinam inflixit plagam, sepa-*
ratis à dorso costis, & pulmonibus exemptis. *BræþRk* etiam
 vocatum invenio, in Jarlasagu: *ÞA PITY HIAK IARTIT*
**AIPÞAK AY RÞIN BRÆþRK A BAYA *AKNY, YþB*
*ÞK *þAI AY MÞÞI NIKR þI AKÞINÞ *RNPINAY AY*
RÞIN RIPIK AY PRA RNPPIKNY AY AK A MÞÞAK AY
ÞRþ ÞAR N I NIKPNY. Tunc comes *Einarus in dorso Half-*
dani Aquilinã excitavit plagã; ita ut gladium dorso adigeret, o-
mnesq; costas à spina separaret, usq; ad lumbos, indeq; pulmones
extraxit. *BræþNYM* in historia Regneri Lodbrog indi-
 getatur. Scilicet ut ait Seneca in Hippolito:

Invenit artes bellicas Mavors novas
Et mille formas mortis: hinc terras
Cruor infecit omnes fusus, & rubuit mare,
Tum scelera dempto sine per cunctas domos
tere, nullum caruit exemplo nefas.

II. *Centauri effigiem, hominem moribus rusticis & furi-*
bundum, denotare docet Aristophanes in Nubibus. Cum-
 que

que centaurus pube tenus humana facie, reliquo corpore
 equina fingatur; eo denotare voluere veteres, milites & bel-
 lorum ardore flagrantes, quamvis humana appareant fa-
 cie, animum tamen calcitrantis & indomiti equi posside-
 re, qui nullis frenis & repagulis coerceri potest, ubi semel
 bello, furtis, rapinis, & latrociniiis aditus est patefactus. Non
 igitur sine causa exclamat Tibullus lib. x. Eleg. x.

*Quis furor est atram bellis accersere mortem?
 Imminet & tacito clam venit illa pede.*

Centaurorum fabulam vide apud Natalem Comitem li-
 bro vi. Ab his tractum Adagium: *ὄρε δὲ ἐν κενταύροι-
 σιν.* In vecordes & stultos qui conarentur quod effici non
 posset: alii in contentiosos & alieni appetentes dictum vo-
 lunt, propterea quod centauris exitium attulerit rerum a-
 lienarum appetentia.

III. Idem volunt duo invicem se provocantes lupina
 aut canina facie, quorum alter gladio falcato armatus, ad-
 versarium securi munitum adoritur. Enormitatem, fœdi-
 tatem & tyrannidem bellorum, & rixarum ostendit, quæ
 homines rationales in bestias convertit; canibus & lupis a-
 trociores: utpote qui in propriam saviant speciem, nihilque
 infandum patratur, sibi non licitum esse putent. Heu quam

Nulla fides pietasque, viris qui castra sequuntur!
 Quidni igitur exclamemus:

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes!

CIRCULUS QUARTUS.

Pacis commoda bellicis tumultibus opponit. Pastorem
 enim armenta pascentem, baculo ad pabula adigentem, &
 securi Lupos aliasque immanes bestias arcentem introducit;
 ut aureæ pacis jucunditatem & suavitatem feliciter expri-
 mat. Videtur mihi plane illud Comici delineare voluisse.

*Εἰρήνη γεωργὸν ἢ ἀν πέτραις τρέφει καλῶς
 Πόλεμος δὲ καὶ πεδία κακῶς ἔφει.*

in

R

Aut

Alit Colonum vel in saxis Pax bene

At bellum in ipso noxium campo quoq.

Quia olim maximam divitiarum & felicitatis mundanæ partem, in armentorum & pecorum possessione sitam fuisse, vel ex sacris docemur Gen. 13, hinc factum ut commodiori symbolo pax exprimi non potuerit. *Abrahami & Lothi* tanti & tot enumerantur armentorum greges, ut lite de pacis inter pastores orta, coacti sint ab invicem secessionem facere. *Iobus* balantū habuit septem millia, camelorum tria millia, boum juga quingenta, Asinas quingentas. Quæ omnia à Deo sunt conduplicata, ubi suæ patientiæ specimen exhibuisset. *Quin* & alii profani, boum armentorumq; copiâ felicem pacis possessionem testatâ reliquerunt. *Homerus* in *Iliade* refert *Iphidamantem* Antenoris filium, boves centum sponsalium munus socero suo dedisse. Ne longè remota quæramus. *Insularum Septentrionalium Islandiæ, Ferroæ, aliarumq;* opes, in ovium pecorumq; multitudine fitas esse, nemo non novit. Adeoq;

Laudandus hic est, quem prole paratâ,

Occupat in parva, pigra senecta, casa.

Ipsè suas sectatur oves, at filius agnos;

Et calidam fesso comparat uxor aquam.

Plutarchus in *Numa*, refert *Numam Pompilium*, ne populus otio marcesceret, agros divisisse, Terminum agrorum fines separantem Deum adjunxisse, figillatim qui observarent, quiq; agros circumirent statuisset, ex operibus civium mores conjectans. Hinc factum ut cum *Agriculturæ* studium diligenter colerent *Romani*, non tantum *Consules, Dictatores, Senatores* ex agris sæpe per viatores vocaverint, sed etiam rustica plariq; cognomenta habuerint.

CIRCULUS QUINTUS.

Totus dicæus videtur *Prudentiæ* commendandæ. *Hæmines duo* speculum variis virtutum gemmis illustre, homi-

ni

ni in belluinā, formā à vitiiis redacto, ostendunt; suam ut agnoscens foeditatem, ab illecebris malorum, se avertat, atque prudentiæ ope ad sanio rem redeat mentem. *Serpentum*, majorum & minorum adsunt icones, voluptatum & libidinum *pisces* conculcantes ac coercentes; ut hoc prudentiæ munimine septus, securius cursū vitæ absolvere quis valeat. *Speculum* explorationis olim fuisse Hieroglyphicum docet Pierius lib. LXI. propterea, quod nāvōs maculas & rugas latentes detegat & ostendat. Pictores eo statuam prudentiæ, eisdem de causis ornare solent. *Serpentibus* verò ipse Servator prudentiam tribuit, dum Matthæi x, jubet ut firmus simplices ut columbæ; sed prudentes ut serpentes. Quemadmodum enim serpens si percutiatur caput sub reliquo abscondit corpore: sic Christiani licet variis subjiciantur tormentis, operam dabunt ut fides tanquam caput, maneat illæsa, ut explicat Jul. Cæsar Capatius lib. 1. dell. imprese c. 20. Moses quoq; Gen. 3. Serpentem inter animalia prudentissimum vocat. Vaftrum enim est, ad subsidium defensionemq; paratum. Sic

Ψυχῆς μέγας χαλινός ἀνθρώποις ὄντις.

Validissimum animus frenum habet prudentiam.

Per *pisces*, voluptates & illecebras intelligi sæpius jam inculcatum. Unde & Horus Apollo lib. 1. Hieroglyph. XII. per piscem nefarium & abominandum indicari ait. Quod horum esum qui in sacris versantur, horreant & exsecrentur. Est namq; ejus naturæ piscis quidam, ut quæ offenderit exhauriat, inq; suum ipse genus sæviat. Talium itaq; hominum consortia & rechnas ut vitemus, consilio & prudentia opus est; quæ qui destituitur, infælix admodum est.

Crede mihi miseros prudentia prima relinquit

Et sensus cum re, consiliumq; fugit.

Ferunt Philippum Macedonum regem magis de prudentia, astu imperatorio & successu quem in cōciliandis hominibus habuisset, quam de copiarum & auxiliorum viribus

gloriatum esse. Svetonius autor est dubium fuisse, cautiore an audentior fuisset C. Julius Cæsar in obeundis expeditionibus. Adeo verum.

Ἀγαθὸν μέγιστον ἢ Φρόνησις ἐς δαί.

Prudentia bonum est semper quam maximum.

CIRCULUS SEXTUS.

I. *Iustitiam* mihi adumbrare videtur. Caput grande oculis destitutum, inter bestias duas locatum, *Iustitiæ*, vel *Judicis* *justi* emblemata est. Pingitur à multis *justitia* velata facie, ut non tam personas litigantes aspiciat, quam causas auribus percipiat; ut suum cuiq; ἀνεὺ πᾶθ' & tribuat, Nam

Iustum & tenacem propositi virum,

Non civium ardor prava jubentium,

Non vultus instantis tyranni,

Mente quatit solida: neq; Auster

Dux inquieti turbidus Adriæ,

Nec fulminantis magna manus Iovis.

Si fractus illabatur orbis

Impavidum ferient ruinae.

A capite æqualiter dependent cirrhi; à collo divaricationes in nullam inclinant partem; quod jubet *Comicus*, inquit:

Βαδίζε τὴν εὐθείαν ἢν δίκαι' ἦς.

Recta incede qui justus es.

Inter duas verò bestias locatur, quarum accusationes & causas audire; tyrannicas verò formas respicere non convenit. *Ægyptii* contrario modo *Iustitiam* adumbrarunt per oculum.

Ὄμμα δίκης καθορᾶ τὰ γυγνόμενα

Iustitiæ oculus quæ sunt videt,

inquit *Poeta*. Hinc illud *Δίκης ὀφθαλμ' & c.* Quo sensu & *Plato*, *justitiam* speculativam & vindicem vocat. Sed alio respexerunt. Ut singula rerum momenta, commodius

ex-

expendat, perspicacem esse oportet judicem, & è nudo Solis throno per cuncta propagare suos radios, omniaq; veluti Sol ipse, dirigere convenit, ut vult Proclus. Verum cognita re, ne à personæ splendore obfuscetur, spe, metu, aut donis corrumpatur, cæcum hic oportet esse justitiæ administratorem.

II. Fructum & præmium justitiæ rite administratæ promittere mihi videtur *flos*, ei comes, qui *Lilium* representat. Spei symbolum lilium esse docent inscriptiones variorum numismatum, Alexandri, Pii, Augusti, Æmiliani, Claudii, in quibus cernere licet Deam lilium dextra tenentem, cum hac inscriptione. SPES PUBLICA. SPES AUGUSTA &c. Totum negotium commodissimè expressit Menander apud Stobæum ferm. 7.

Ὅταν τι πράτεις ὀσίου, ἀγαθὴν ἐλπίδα

Πρόβαλλ' εαυτῷ τὸ γινώσκων, ὅτι

Τὸ λυγρὸν δικάζει καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

Cum quid sanctum agis bonam spem tibi propone, certus quod conatum justum etiam Deus adjuvat.

Si qua fata aspera rumpas

Tu Marcellus eris, manibus date lilia plenis.
Celebratur à Saxone nostro, ob justitiæ cultum Ericus rex qui Nicolao successerat, lib. xiv. Interea, inquit, Ericus quæstam armis pacem Iustitiæ ornamentis excolere cupiens, conditas à Majoribus leges, ac tunc pene ingenti bellorum tempestate subversas, ad pristini vigoris habitum revocavit, utq; fortitudine fuerat, ita justitia insignis apparuit, irrogatas minoribus injurias superiorum supplicis pensabat, nihilq; familiaritati aut necessitudini parcens, aut ferro aut laqueo inconsultâ majorum avaritiâ castigabat.

CIRCULUS SEPTIMUS.

Ultimus hieroglyphicis dotatus circulus, ultimum etiam vitæ nostræ exhibet finem, Mortem: quæ in omnibus nostris actionibus ante oculos ponenda, ut quæ recta

S

sunt

sint faciamus, quæ injusta fugiamus, Deumq; sincere timeamus. Mors & exilium & omnia quæ in malis habentur ob oculos tibi quotidie versentur: *μαλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος*. Sic nihil unquam humile cogitabis, nec impense cupies quicquam, inquit Epictetus Enchiridii cap. xxviii. Nam ut idem ait cap. x. *Mors non est malum. Sed opinio de morte est quæ malum eam facit.* Hinc rectè eloquentiæ parens Cicero Tuscul. Quæst. *Non deterret sapientem Mors, quæ propter incertos casus quotidie imminet, & propter brevitatem vitæ, nunquam longè potest abesse.*

Ossa bina inter duas lacertarum aut angvium combinationes, vermium nos escam post obitum futuros admonet. Nil jam tritius eodem hoc symbolo; Cranio enim humano & ossibus serpentibus implicatis, statum nostrum post fata præfigurare solemus.

Omnes una manet nox

Et calcanda semel via lethi.

Haud ullas portabis opes Acherontis ad umbras:

Nudus ad infernas, stulte vehere rates.

Quocirca:

Vive memor mortis, memor ut sis vive salutis.

Quidam duo hæc crurum ossa intermedio quasi vinculo juncta, H literam Latinorum exprimere putant. Sed falluntur. Non enim observarunt manifestissimos articulationum nodos; non observarunt intermedium, (quod vinculum esse volunt duarum linearum) continuum non esse; sed interruptum & certis punctis dotatum. Nec eo ævo quo hoc cornu elaboratum, ulla apud nos extitit literarum Romanarum notio. Cur præter hanc, nullam præterea addidissent? Sed manet quod:

Mors ultima linea rerum.

Rectè Democrates: *ὁ κόσμος σκηνή, ὁ βίος παράδοξος: ἦλθες, ἶδες, ἀπῆλθες.* *Mundus scena vita transitus: venisti, vidisti abiisti.* Vide Simplicium in caput xxiii. Epicteti.

In quo subsistimus, si prius monuerimus, angvium, serpentum,

tuum, draconum & chymerarum variè intricatarum & hinc inde per omnes circulos dispositarum imagines, punctulis notatas; nil aliud notare, quam cuius æqui & honesti studioso, latentes vitiorum pungentium & irritantium pertimescendos esse stimulos; quos à se ut abigat, virtutum contrariarum clypeo & armis diligenter animum muniat necessum est: ubi vis enim locorum.

Latet anguis in herba.

In ultimo circulo extat quoq; cordis imago punctulis constans, & novies repetita. Quæ indicat hæc hieroglyphicorum monita, ita comparata esse, ut non oculis solum eorum imagines obiter usurpare conveniat: sed potius intimis cordis recessibus, non novies solum sed & millies, eorum stimuli condendi, ut in usum quotidianum traduci, ac in tota vita factis exprimi possint. Scita hæc in pectus demittenda sunt, non memorie tantum commendanda, inquit clariss. Salmasius præfatione in Epictetum. *Non verba hic exiguntur sed opera.* Απολείπεται χεῖρας τοῖς παρηγγελμένοις, τὸ αὐτὸ μόνον σεμνόν ἐστι: monet Epictetus cap. LXXIII. *Reliquum est uti præceptis.* Id quod solum præclarum est. Nam Ἀνδρίαντα τὸ σχῆμα, ἄνδρα δὲ ἢ πρᾶξις κοσμεῖ. inquit Demophilus. *Statuam figura, virum actio ornat.*

ÆTAS HUIUS CORNU.

Superest ut de ætate aurei huius monumenti nostram proferamus sententiam. Malo hic ἐπεχειν, quam inepte multa proferre; cum indicia hic videam rara, vel potius nulla, quibus conjecturas nostras firmare licet. Ne tamen nihil dixisse videamur: cum inter tot Emblemata, nulla prorsus extent, quæ Christianos sapiant ritus aut Religionem, opus quoq; ipsum, omniaq; sculptilia & imaguncula summam præ se ferant, ut ruditatem, ita antiquitatem: adducor ut credam ante veri Dei cultum (cujus stricturas pri-

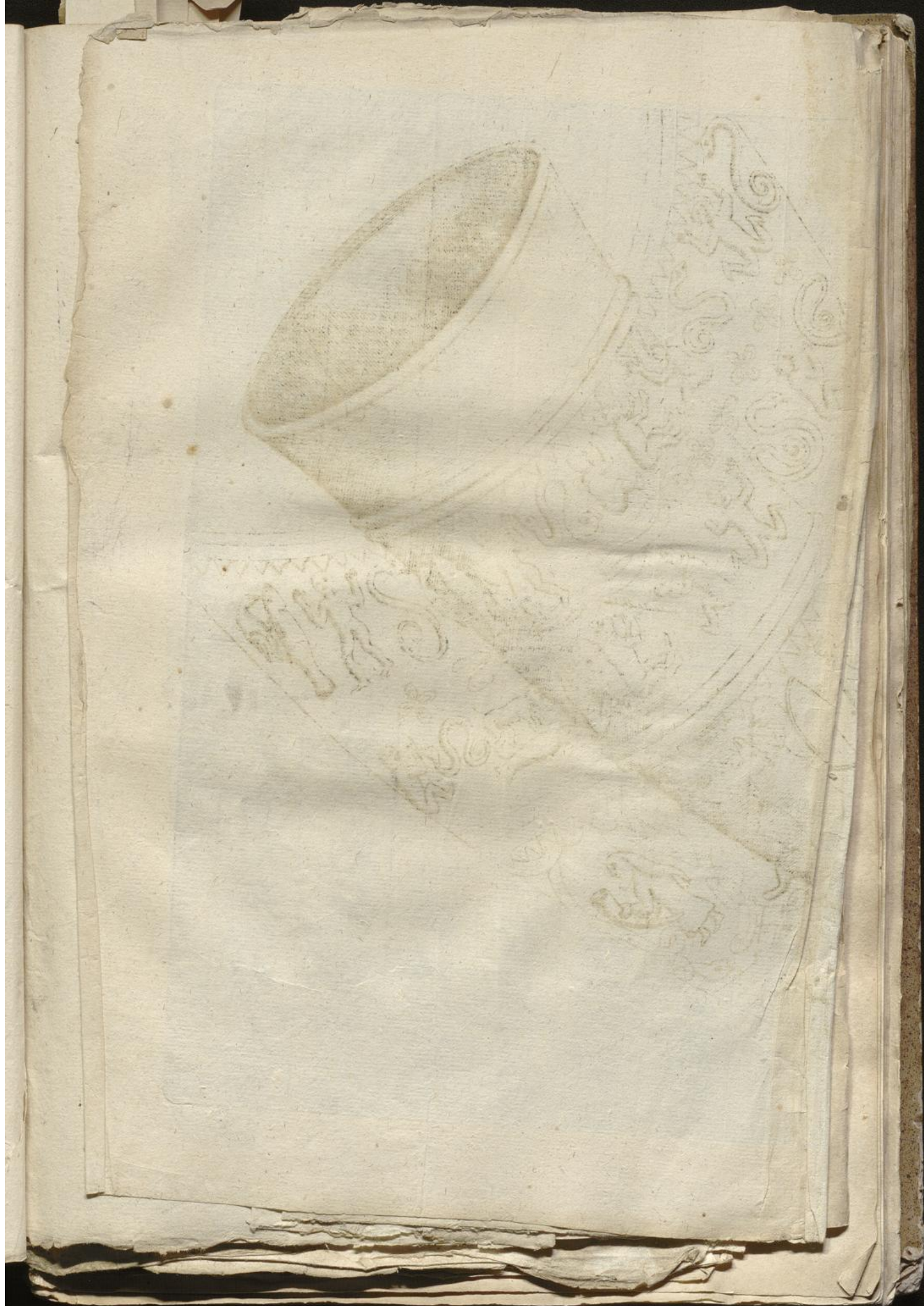
primulum sub Rege *Haraldo Blatand* circa annum Christi DCCCXLVIII efficaciter sensimus) ad nos delatum, fabricatum fuisse. Cumq; non privati cujusvis fuerit eo saculo, ex tam nobili metallo tanti ponderis opus conflare; Regium plane duco; & inter thesauros ditissimi cujusdam regis depositum. An verò alius qvis hoc *κεμύλειον* dignior exstiterit *Frothone Magno*, qui tempore nati Christi imperium in Danos, multasq; alias regiones obtinuit, aliis dispiciendum relinquo.

Hoc certe ex Saxonis nostri relatu lib. v. constat; eum ditissimum fuisse, & *armillam unam in rupe quam Frothonis petram nominant; alteram apud Wig provinciam, habitam cum Norvagiensibus concione defixisse, edicta à se innocentiae experimentum daturus; subduclis eisdem in omnes regionis praesides animadvertendum minatus.* Itaq; subjicit Saxo, *Summo cum praefectorum periculo aurum absq; custodia mediis affixum trivius magnum avaritiae irritamentum extabat, oportuna rapinae praeda, plena cupiditatis ingenia provocante.* An verò aureum hoc ejus cornu, ex eorum extiterit numero, quæ in trivius tractus Ripensis locaverat, ac demum intactum, luto pluviis liquefacto, obrutum fuerit, nescio an asserere ausim.

Tu Lector cense & judica; ego manum de hac tabula.

Sphalmata graviora sic corrige.

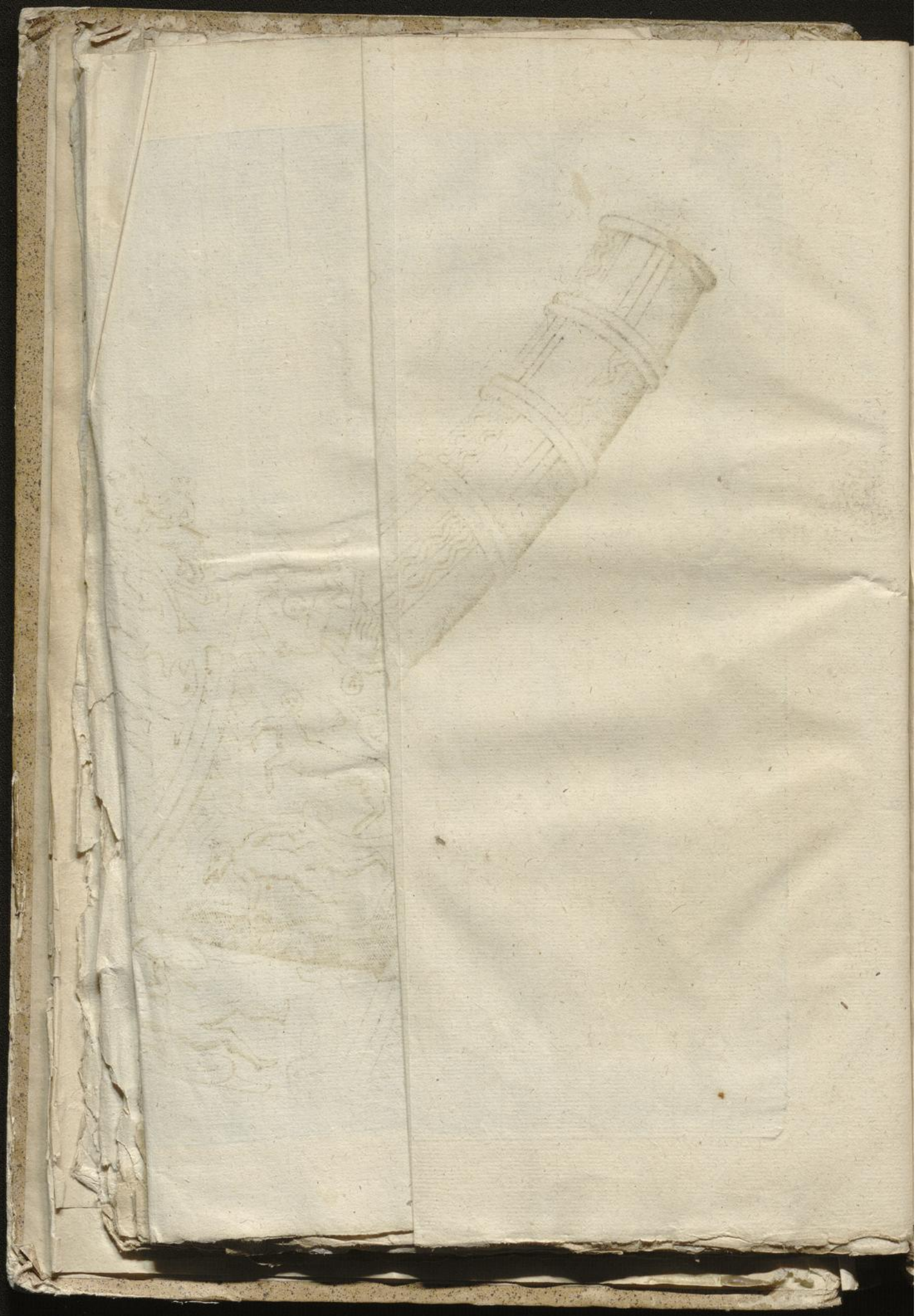
In Praef. pag. ult. l. 3. Neptuni: p. 7. l. 21. melioris. lin. 28. complent. pag. 10. lin. 32. *εὐκέρως* p. 11. l. 6. ararum. p. 17. l. 26. erat; pag. 24. l. 9. cornea. p. 36. l. 24. auditur. l. 30. ΠΑΡΑΛΛΗ: p. 37. l. 16. magnificentia. p. 39. l. 9. habuerit. p. 46. l. 20. necessario. p. 49. l. 2. dedidit. p. 51. l. 17. codon. p. 52. l. 29. sinat. p. 57. l. 26. repugnanti. p. 64. l. 8. deducta. p. 68. l. 28. *γυγόμενα*.

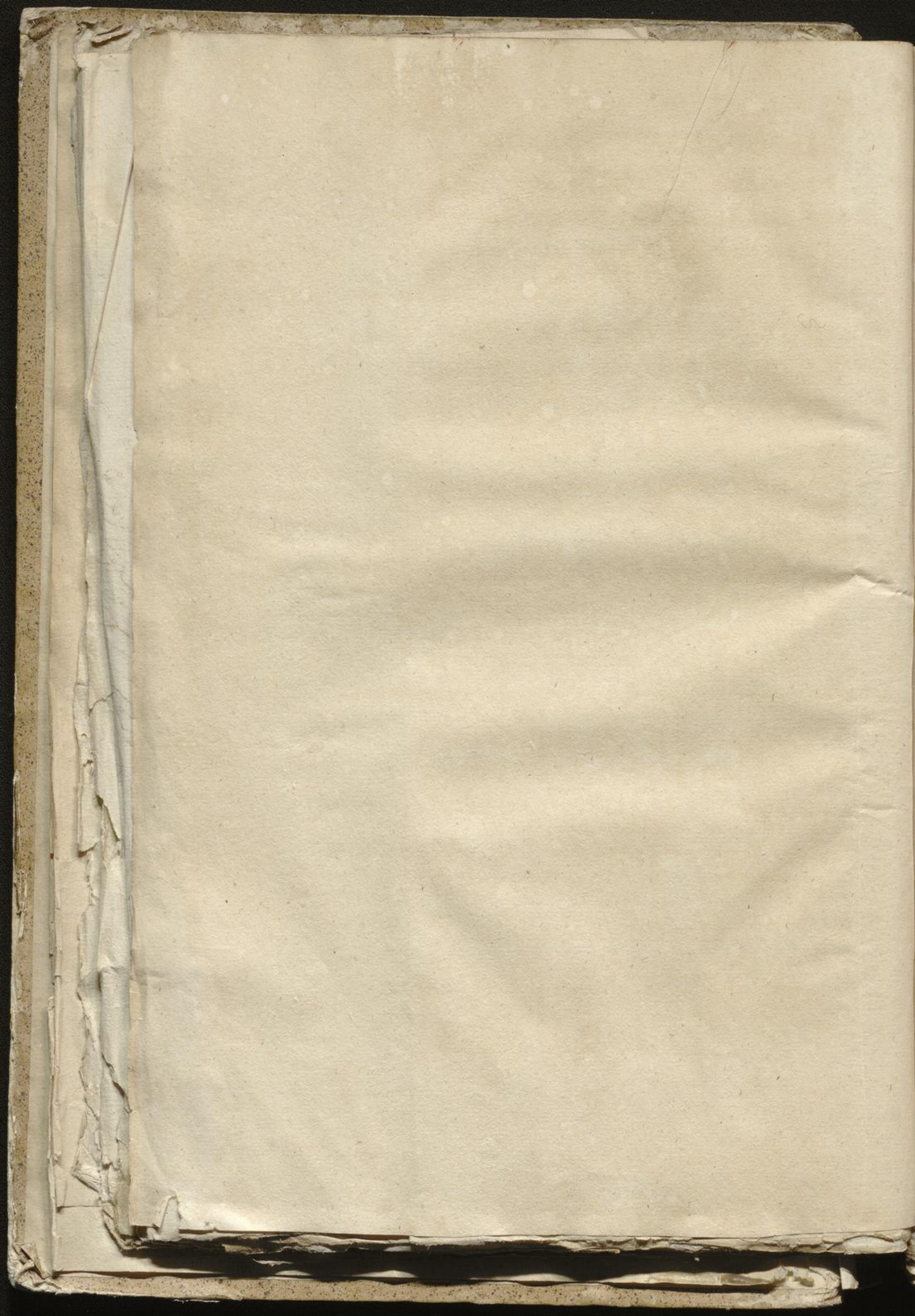

AV REUM
Serenissimi Principis
CHRISTIANI QVINTI
CORNU.

+

Den/ gegen den IX. Sonntag nach Trinita-
tis, seine Rechnung rühmlich able-
genden Kauffmann/

erwog/
zum immerwährenden Andencken, und würdigen
Nach-Ruhm,

als sein im Leben und Tode geliebter Stieff-Vater/

Der
Wohl-ehrenfeste/ grosachtbare und wohl-
fürnehme

Herr Christian
Lahusen/

weiland wohlbenahmter Kauffmann

zu Elsflath/

im Jahr Christi 1722. dem 27. Julii, nach 8tägigen hitzigem
Fieber/ im 43ten Jahr seines Alters/ gang sanfft und seelig/ unver-
muthet/ von den lieben Seinigen Abschied nahm/
und in Christo seinem Erlöser einschlieff/

darauß dem 30ten ejusdem. dem Elsflathischen Kirch-Hofe
übergeben ward/

dessen lebenslang gehorsamster Sohn/
Gottlieb Bernhard Corbach.

Gymn. Brem. Luth. auditor.

Bremen/ gedruckt bey Herman Brauer/ E. E. Hochw. Raths Buchdr.

46

à la mode L. a. r. v. i.

